

# **Retsopgøret efter finanskrisen: Ledelsesansvaret i lyset af Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank-sagerne**

## **The managerial liability in light of the Capinordic Bank, Amagerbanken and Roskilde Bank-cases**

af LINE LOPDRUP WITT LEY

*Den globale finansielle krise i 2007-2009 medførte, at flere danske banker gik konkurs. Herefter blev der navnlig rettet fokus mod den tidligere ledelse i bankerne, og flere erstatningssager blev anlagt mod disse. Finanskrisen medførte endvidere en ændring af Lov om finansiell virksomhed, hvorved kravene til den samlede ledelses drift af finansielle virksomheder samt til det enkelte ledelsesmedlem blev skærpet. Pengeinstitutter er således underlagt en mere omfattende og skærpet regulering af ledelsens opgaver og pligter end almindelige erhvervsvirksomheder.*

*Bankledelser kan med hjemmel i selskabslovens § 361, stk. 1 pålægges et erstatningsansvar ved manglende opfyldelse eller tilsidesættelse af sine pligter. Dette ansvar hviler på dansk rets almindelige culperegulering, hvis indhold må udfyldes af de pligter, som ledelsen er pålagt.*

*Formålet med nærværende speciale er at undersøge, hvorvidt ledelsesansvaret i pengeinstitutter er skærpet som følge af den skærpede regulering af ledelsens pligter.*

*Specialet analyserer de seneste tendenser i bedømmelsen af ledelsesansvaret i pengeinstitutter med særligt fokus på ansvarsgrundlaget og marginen for ledelsens forretningsmæssige skøn i lyset af Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank-afgørelserne. Specialet analyserer endvidere tidligere retspraksis om ledelsesansvar i almindelige kapital-selskaber til brug for en sammenligning med analysen af ansvarsbedømmelsen i de tre afgørelser og til vurdering af, om bankledelsers ansvar er skærpet.*

*Af sammenligningen kan der ikke udledes en mindre margin for forretningsmæssige fejlskøn eller en skærpet ansvarsnorm for bankledelser, og specialet konkluderer, at der – desuagtet den skærpede regulering af pligter – ikke gælder et skærpet ansvar for ledelsen i pengeinstitutter.*

*Afslutningsvist foretager specialet en vurdering af dommenes præjudikatværdi.*

### **Indholdsfortegnelse**

<b>Abstract</b> .....	<b>3</b>
<b>Kapitel 1: Indledning</b> .....	<b>4</b>
1.1. Præsentation af problemformulering .....	4
1.2. Problemformulering .....	4
1.3. Afgrænsning .....	4
1.4. Metode.....	5

1.5. Specialets struktur .....	5
<b>Kapitel 2: Selskabsledelse i finansielle virksomheder .....</b>	<b>6</b>
<b>Ledelsens opgaver og pligter .....</b>	<b>6</b>
2.1. Lov om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven) .....	6
2.1.1. Bestyrelsen .....	6
2.1.2. Direktionen .....	7
2.2. Lov om finansiel virksomhed .....	8
2.2.1. Fit & proper .....	8
2.2.2. Øvrige krav til ledelsen .....	9
2.3. Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl. ....	9
2.4 Delkonklusion.....	10
<b>Kapitel 3: Erstatningsretten i relation til ledelsesansvaret i pengeinstitutter .....</b>	<b>10</b>
3.1. Ansvarsgrundlaget .....	10
3.2. Betingelser for pålæggelse af erstatningsansvar.....	11
3.2.1. Bevisbyrden.....	11
3.3. Det forretningsmæssige skøn.....	12
3.3.1. Det forretningsmæssige skøn i retspraksis .....	12
3.4. Delkonklusion.....	14
<b>Kapitel 4: Analyse af ledelsesansvaret i pengeinstitutter i retspraksis .....</b>	<b>15</b>
<b>Analyse af afgørelsen i Capinordic Bank-sagen i henhold til ledelsesansvaret.....</b>	<b>15</b>
4.1. Sagsøgers påstande og anbringender .....	15
4.2. Sagsøgtets påstande og anbringender .....	16
4.3. Analyse af afgørelsen i relation til ansvarsgrundlaget og det forretningsmæssige skøn .....	16
4.3.1. Særligt om betydningen af tilsidesættelse af FIL og Bankens kreditpolitik.....	18
4.3.2. Særligt om betydningen af Finanstilsynets og revisionens vurdering af engagementer.....	18
4.3.3. Særligt om betydningen af finanskrisen og tidspunktet for engagementers indgåelse .....	19
4.3.4. Særligt om betydningen af beslutninger truffet af hensyn uvedkommende for Banken .....	20
4.3.5. Særligt om betydningen af sikkerhedsstillelse for engagementer .....	21
4.3.6. Særligt om betydningen af løbende orientering og opfølgning på engagementer .....	22
4.4. Landsrettens resultat.....	23
<b>Analyse af afgørelsen i Amagerbanken-sagen i henhold til ledelsesansvaret.....</b>	<b>23</b>
4.5. Parternes påstande og anbringender .....	24
4.6. Analyse af afgørelsen i relation til ansvarsgrundlaget og det forretningsmæssige skøn .....	24
4.6.1. Særligt om betydningen af tilsidesættelse af FIL og Bankens kreditpolitik.....	25
4.6.2. Særligt om betydningen af Finanstilsynets, revisionens og øvrige rådgiveres vurdering af engagementer.....	25
4.6.3. Særligt om betydningen af finanskrisen og tidspunktet for engagementers indgåelse mv .....	26
4.6.4. Særligt om betydningen af sikkerhedsstillelse for engagementer .....	27
4.6.5. Særligt om betydningen af løbende orientering og stillingtagen til engagementer .....	27
4.7. Rettens resultat .....	28
<b>Analyse af afgørelsen i Roskilde Bank-sagen i henhold til ledelsesansvaret .....</b>	<b>29</b>
4.8. Sagsøgers påstande og anbringender .....	29
4.9. Sagsøgtets påstande og anbringender .....	29
4.10. Analyse af afgørelsen i relation til ansvarsgrundlaget og det forretningsmæssige skøn .....	30
4.10.1. Særligt om betydningen af valg af strategi og tilsidesættelse af FIL og Bankens kreditpolitik .....	31
4.10.2. Særligt om betydningen af Finanstilsynets og revisionens vurderinger .....	31

4.10.3. Særligt om betydningen af et fyldestgørende grundlag for beslutninger.....	32
4.10.4. Særligt om betydningen af løbende orientering og stillingtagen til engagementer .....	33
4.10.5. Særligt om betydningen af sikkerhedsstillelse for engagementer .....	34
4.11. Landsrettens resultat .....	34
4.12. Delkonklusion.....	35
<b>Kapitel 5: Retlig vurdering af præjudikatværdien af afgørelserne i Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank-sagerne.....</b>	<b>36</b>
5.1. Præjudikatværdien af dommene .....	36
<b>Kapitel 6: Konklusion.....</b>	<b>38</b>
<b>Kapitel 7: Litteraturliste .....</b>	<b>40</b>
<b>Kapitel 8: Bibliografi .....</b>	<b>42</b>
<b>Kapitel 9: Domsregister.....</b>	<b>43</b>

## Abstract

The global financial crisis peaked in Denmark in 2008, leading several banks to bankruptcy. This resulted in a change of the Danish Financial Business Act, which led to an extended regulation of duties imposed on the management of financial institutions. After an analysis of the duties assigned to both the management in financial institutions as well as the one in ordinary companies with limited liability, the thesis concludes that the management in financial institutions is subject to far more extensive regulation of its duties. The thesis has assessed whether the liability is aggravated as well, due to the aggravated duties, since the thesis concludes that the content of the Danish standard of liability, culpa, is regulated and affected by the management's duties.

The thesis has examined the latest tendencies in the managerial liability in light of the Capinordic Bank, Amagerbanken and Roskilde Bank-cases. The thesis has also analyzed the judgment of liability regarding the management in ordinary companies with limited liability for a comparison with the judgment of liability in the abovementioned three cases, for the purpose of assessing whether the managerial liability is aggravated in the financial institutions. The Capinordic Bank, Amagerbanken and Roskilde Bank-cases all rule, that the managerial liability in financial institutions is not aggravated, as well as the courts acknowledge "The Business Judgement Rule". The thesis finds that the margin for misjudgments is wide and that the judgement is only overruled when made on a disloyal and undisclosed basis or in case of gross negligence. After an analysis of the preliminary rulings regarding the managerial liability in the three cases, involving the standard of liability and the margin for misjudgments, and a comparison to the liability judgment of the management in ordinary companies with limited liability, it is concluded that there is no aggravated liability for the management in financial institutions, even though the management is subject to far more extensive and strict regulation of its duties. The thesis finds that the three verdicts are primarily all specifically justified in relation to explicit loan agreements and each banks environment why the precedent is limited. Though all three verdicts initiate with some general principles regarding the liability judgment, and state that there is no aggravated liability for the management as well as acknowledge The Business Judgement Rule, which are all more likely subjects to become precedents, the thesis cannot conclude whether these subjects will form precedent in regard to specific loan agreements, since all three verdicts are appealed in relation to such.

## **Kapitel 1: Indledning**

### **1.1. Præsentation af problemformulering**

Pengeinstitutter har stor betydning for samfundsøkonomien og den generelle stabilitet i samfundet. Det kom til udtryk, da finanskrisen ramte Danmark, og flere banker krakkede. Herefter blev der navnlig rettet fokus mod ledelsen i pengeinstitutter og flere erstatningssager blev anlagt mod disse. Sagerne blev rejst af privatpersoner, hvor antallet af sager i Pengeinstitutankenævnet alene i 2009 udgjorde ca. 1.300,<sup>1</sup> samt af det statsejede selskab Finansiell Stabilitet A/S.

Direktionen fik skyld for overdreven risikovillighed, mens bestyrelsen beskyldes for manglende tilsyn og kontrol med direktionen.<sup>2</sup> Spørgsmål om ledelsens ansvar i forbindelse med pengeinstitutters konkurs har således siden 2009 tiltrukket større og større opmærksomhed, og her knap 10 år senere ses endnu eftermælet af finanskrisen i form af uafklarede retsforhold og erstatningsspørgsmål.

Finanskrisen medførte en skærpelse af de krav, som lovgivningen stiller til ledelsens drift af finansielle virksomheder samt af de krav, som stilles til det enkelte ledelsesmedlem.<sup>3</sup> Dette udmøntede sig i Danmark i en ændring af lov om finansiell virksomhed,<sup>4</sup> og pengeinstitutter er i dag underlagt en mere omfattende og præciseret regulering af ledelsens opgaver og pligter end almindelige erhvervsvirksomheder.<sup>5</sup> Interessant vil det være at se, om også ansvarsgrundlaget er blevet skærpet, herunder marginen for ledelsens forretningsmæssige skøn, henset til de skærpede krav til ledelsen i pengeinstitutter.

Med udgangspunkt i dette vil specialets emne være ”seneste tendenser i bedømmelsen af ledelsesansvaret i pengeinstitutter”.

### **1.2. Problemformulering**

Med specialet ønsker jeg at redegøre for samt analysere afgørelserne i Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank-sagerne med fokus på bedømmelsen af ledelsesansvaret, centreret om ansvarsgrundlaget og marginen for det forretningsmæssige skøn, for herefter at vurdere dommenes præjudikatværdi for fremtidige sager om ledelsesansvar i pengeinstitutter.

### **1.3. Afgrænsning**

Med udgangspunkt i de afsagte domme i Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank er målet med denne afhandling at foretage en analyse af ansvarsbedømmelsen for ledelsen. Analysen vedrører alene ledelsen i danske banker, hvorfor udenlandsk lovgivning og retspraksis ikke berøres. Subjektet for analysen af ansvarsbedømmelsen er bankernes bestyrelse og direktion, hvorfor en ansvarsbedømmelse for aktionærer, revisionen, advokater mv. ikke behandles. Specialet analyserer alene bedømmelsen af erstatningsansvaret, og en bedømmelse af eventuelle strafansvar behandles ikke. Til brug for vurderingen af ansvarsbedømmelsen undersøger specialet ansvarsgrundlaget og de opgaver og pligter, som ledelsen er pålagt i henholdsvis alm. kapital-selskaber og finansielle virksomheder. Specialet vil dog ikke foretage en mere tilbunds-gående analyse af culpereglen i dansk ret.

---

<sup>1</sup> En fordobling af indbragte sager fra året forinden, jf. Finansrådet (2014) s. 12

<sup>2</sup> Birkmose (2011) s. 47

<sup>3</sup> FT 2009-10 tillæg A, L 175

<sup>4</sup> Ibid. vedtaget som lov nr. 579 af 1. juni 2010. Herefter: FIL

<sup>5</sup> <http://www.nationalbanken.dk/da/finansielstabilitet/Den%20danske%20finansielle%20sektor/Sider/default.aspx>

#### 1.4. Metode

Til besvarelse af problemformuleringen vil den retsdogmatiske metode blive anvendt. Ved retsdogmatisk metode forstås en beskrivelse, analyse og systematisering af gældende ret.<sup>6</sup> Specialet ønsker at beskrive retstilstanden på området (*de lege lata*).

Der vil blive foretaget en gennemgang af den relevante lovgivning og en analyse af seneste retspraksis på området i form af en analyse af bedømmelsen af ledelsesansvaret i Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank-sagerne. Specialet bygger således på teori og lovgivning samt en analyse af gældende ret og retspraksis. I relation til dommenes præjudikatværdi vil den retskildemæssige værdi blive vurderet.

Den relevante lovgivning af primært FIL og selskabsloven<sup>7</sup>. SL er udarbejdet efter anbefalingerne fra Udvalget til modernisering af selskabsretten, hvis arbejde udmøntede sig i Betænkning 1498/2008 (herefter: Bet. 1498/2008), hvorfor denne sammen med lovforarbejderne inddrages til fortolkning af SL. På samme måde vil forarbejderne til FIL anvendes i specialet.

Validiteten af anvendt litteratur i specialet, navnlig ved analysen af lovgivning, er løbende vurderet, og internetsider er primært benyttet som baggrundsviden. Specialet har tilstræbt at anvende den nyeste teori og praksis, men da de for problemformuleringen relevante bestemmelser i SL er videreført fra de tidligere selskabslove<sup>8,9</sup>, har jeg fundet det relevant at inddrage ældre teori og praksis. Specialet har i øvrigt tilstræbt at inddrage højesteretsdomme med erkendelse af, at disse har størst præjudikatværdi.

#### 1.5. Specialets struktur

I kapitel 1 præsenteres specialets problemformulering, herunder en afgrænsning af denne samt den anvendte metode til besvarelse af problemformuleringen. Specialet fokus er ledelsesansvaret i pengeinstitutter, herunder ansvarsgrundlag og margin for det forretningsmæssige skøn, i lyset af de tre afgørelser.

Til brug for forståelsen af påstande og anbringender samt domstolenes ansvarsbedømmelse i de tre sager, vil kapitel 2 gennemgå den relevante regulering af ledelsens pligter samt foretage en sammenligning med reguleringen af de pligter, som ledelsen i et alm. kapitalselskab er pålagt til brug for vurderingen af, om bankledelsers ansvar er skærpet.

Herefter vil erstatningsretten i relation til ledelsesansvaret blive beskrevet i kapitel 3 med henblik på at fastlægge betingelser for pålæggelse af erstatningsansvar.

Specialet analyserer retspraksis i forsøget på at fastlægge tendenser i retstilstanden for ledelsesansvar i alm. kapitalselskaber til brug for en sammenligning med ansvarsbedømmelsen i de tre sager og til vurdering af, om bankledelsers ansvar er skærpet.

I kapitel 4 foretages en analyse af afgørelserne i Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank-sagerne, som er specialets fokus. Parternes påstande og anbringender vil indledningsvist for hver sag

---

<sup>6</sup> Evald og Schaumburg-Müller (2004) s. 212ff

<sup>7</sup> Lovbkg. nr. 470 af 12. juni 2009. I specialet henvises der hertil samt til forarbejderne til denne, de relevante bestemmelser for specialet ikke er ændret med senere lovændringer. Herefter: SL

<sup>8</sup> Lov nr. 371 af 13. juni 1973 om anpartsselskaber. Lov nr. 370 af 13. juni 1973 om aktieselskaber. Herefter: ASL.

<sup>9</sup> jf. Andersen (2017) s. 499, note 1 (som dog fejlagtigt henviser til SL kap. 23, da reglerne efter lovens vedtagelse fremgår af kap. 22)

blive præsenteret. Det skyldes, at de problemstillinger som analyseres er valgt på baggrund af, hvad der i sagen er gjort gældende, og dermed hvad domstolene har behandlet.<sup>10</sup>

For hver problemstilling vil der blive fremhævet eksempler til brug for en analyse af domstolenes centrale præmisser, til en vurdering af hvad der kan udledes om ansvarsgrundlag og margin for det forretningsmæssige skøn.

Herefter vil der i kapitel 5 foretages en vurdering af dommenes præjudikatværdi.

## **Kapitel 2: Selskabsledelse i finansielle virksomheder**

FIL finder anvendelse på finansielle virksomheder, jf. § 5, stk. 1, nr. 1, jf. § 1, stk. 1.

Finansielle virksomheder defineres som pengeinstitutter, jf. § 5, stk. 1, nr. 1, litra a, omfattende banker.<sup>11</sup> Banker skal være aktieselskaber, jf. FIL § 12, stk. 1, 1. pkt., omfattet af SL.

Efter FIL § 12, stk. 2 skal en banks ledelse bestå af en bestyrelse og en direktion.<sup>12</sup>

### **Ledelsens opgaver og pligter**

Specialet indeholder en gennemgang af den for problemformuleringen relevante regulering af ledelsens opgaver og pligter som fastlagt i henholdsvis SL og FIL. Derudover vil specialet knytte kommentarer til Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl.<sup>13</sup>

Ledelsesmedlemmer kan ifalde ansvar for tilsidesættelse af sine pligter, hvorfor der vil blive foretaget en sammenligning af reguleringen af pligter for hhv. en bankledelse og ledelsen i alm. kapitelselskaber til brug for vurderingen af, om bankledelsens ansvar er skærpet.<sup>14</sup>

#### 2.1. Lov om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven)

Pligterne for ledelsen i et alm. kapitalselskab er reguleret af SL. Idet banker skal indrettes som aktieselskaber omfattet af SL, reguleres bankledelsers pligter også heraf.

##### *2.1.1. Bestyrelsen*

Selskabets øverste og centrale ledelsesorgan udgøres af bestyrelsen, jf. SL § 5, nr. 4, litra a og nr. 5, litra a, hvis opgaver er nærmere opregnet i SL § 115. SL § 115, 1. led supplerer SL § 111 ved at fastslå, at bestyrelsen varetager den overordnede og strategiske ledelse.

Efter SL § 115 har bestyrelsen ansvaret for at fastsætte overordnede retningslinjer for selskabet, herunder sikre etablering af fornøden procedure for risikostyring samt interne kontroller, jf. nr. 2. Bestyrelsen skal i øvrigt påse, at direktionen leder selskabet ud fra de retningslinjer, som bestyrelsen har udstukket i relation til den fastlagte arbejdsfordeling mellem denne og direktionen, jf. nr. 4. SL § 130,

---

<sup>10</sup> Da forhandlingsprincippet gælder i civile sager, jf. retsplejeloven § 338

<sup>11</sup> Brenøe mfl. (2016) s. 43

<sup>12</sup> Aktieselskaber kan som udgangspunkt vælge anden ledelsesstruktur, jf. SL § 111, stk. 1. Valgmuligheden tillægges ikke banker, da bestyrelsen ofte inddrages i det daglige arbejde, jf. Brenøe mfl. (2016) s. 124

<sup>13</sup> Bek. 2016-06-30 nr. 1026. Herefter: Bekendtgørelsen

<sup>14</sup> Dette kunne navnlig tænkes henset til bankers betydning for samfundet. For nærmere herom, se note 29

stk. 2 angiver, at bestyrelsen bør overveje om den lovbestemte forretningsorden, indeholdende nærmere instrukser om bestyrelsens arbejde, tilmed bør indeholde bestemmelser om arbejdsfordeling og tilsyn med direktionen.

En del af bestyrelsens pligter består således i at sikre en forsvarlig organisation og risikostyring samt føre tilsyn med direktionen.<sup>15</sup>

Bestyrelsen skal også føre tilsyn med selskabets økonomiske forhold. SL § 115, nr. 5 indeholder en præcisering af bestyrelsens løbende pligt til at påse,<sup>16</sup> at selskabet til enhver tid har et forsvarligt kapitalberedskab<sup>17</sup> bl.a. ved kontrol med bogføring og regnskabsaflæggelse, jf. nr. 1 samt sikre løbende rapportering om selskabets finansielle forhold, jf. nr. 3. Bestyrelsen kan ikke forlade sig på, at direktionen informerer bestyrelsen af egen drift, hvorfor bestyrelsen må etablere et tilstrækkeligt rapporteringssystem.<sup>18</sup> Kravet i SL § 115, nr. 5 om et forsvarligt kapitalberedskab stiller ingen krav om soliditet eller særlig likviditet, men forarbejderne anfører, at bestemmelsen sigter til at tilskynde til en rimelig balance mellem kapitalen og aktiviteten i selskabet.<sup>1920</sup>

SL § 119 pålægger ledelsen en handlepligt, når økonomiske vanskeligheder konstateres, og skal sammen med § 115 motivere ledelsen til at påse og sikre den økonomiske udvikling i selskabet.<sup>21</sup>

### 2.1.2. Direktionen

Direktionen varetager den daglige ledelse af selskabet, jf. SL § 117, stk. 1, 1. pkt. og skal følge bestyrelsens retningslinjer, jf. 2. pkt. samt den eventuelt fastsatte arbejdsfordeling i bestyrelsens forretningsorden.

Direktionen varetager dispositioner af sædvanlig art, som er forbundet med den løbende drift af selskabet. Usædvanlige og betydningsfulde dispositioner kan alene foretages af direktionen med bestyrelsens bemyndigelse, medmindre sådan ikke kan afventes uden skade for selskabet, jf. SL § 117, stk. 1, 4. pkt.<sup>22</sup> Bestyrelsens opgaver er således negativt afgrænset i forhold til direktionens opgaver. Bestyrelsen må ikke overtage direktionens daglige ledelsesopgaver i et sådant omfang, at denne reelt varetager disse opgaver, idet bestyrelsens pligtige kontrol med direktionen da ikke kan udøves med tilstrækkelig uafhængighed.<sup>23</sup>

SL § 118 regulerer direktionens pligter forbundet med selskabets formueforvaltning og kapitalberedskab. Direktionen skal sikre, at bogføring og formueforvaltning sker på betryggende måde og under

---

<sup>15</sup> Bestyrelsen har også pligt til at handle loyalt i alle henseender over for selskabet, kreditorer og kapitalejere. For nærmere herom, se SL §§ 127 og 108 og Bunch og Christensen (2011) s. 1-10 herom. Se også fx: Werlauff (1991) s. 22 ff.

<sup>16</sup> Bestyrelsen skal "påse", og direktionen skal "sikre", jf. SL § 118, stk. 2. Den samlede ledelse deler således ansvaret for et forsvarligt kapitalberedskab, jf. FT 2008-09 tillæg A, s. 5469

<sup>17</sup> Sidste led i SL § 115, nr. 5 er indsat til præcisering af bestyrelsens ansvar, jf. FT 2008-09 tillæg B, s. 1146. Der ikke er tilsigtet et skærpet ansvar om selskabets kapitalisering eller for ledelsen i tilfælde af selskabets konkurs, jf. FT 2008-09 tillæg A s. 5467. Dog fremgår det af bemærkningerne til § 119, at kravet om forsvarlig ledelse må antages at skærpes, når kapitaltab konstateres, jf. *ibid.* s. 5470

<sup>18</sup> FT 2008-09 tillæg A, s. 5467

<sup>19</sup> *Ibid.*

<sup>20</sup> Det er bestyrelsens ret og pligt at videreføre selskabet under en finansiell krise, men bestyrelsens ansvar for et forsvarligt kapitalgrundlag medfører en pligt til at standse driften, når en videreførelse ikke længere findes forsvarlig. Afvejningen mellem disse hensyn betyder, at definitionen af et forsvarligt kapitalberedskab vil variere fra selskab til selskab, jf. *ibid.*

<sup>21</sup> Andersen (2017) s. 334

<sup>22</sup> For nærmere om negotiorum gestio-tilfælde, se FT 2008-09 tillæg A, s. 5469.

<sup>23</sup> Jf. *ibid.* Se også Munck og Kristensen (2014) s. 296

iagttagelse af lovgivningen, jf. SL § 118, stk. 1. Direktionen har tillige en pligt til at sikre, at kapitalberedskabet til enhver tid er forsvarligt, jf. SL § 118, stk. 2<sup>24</sup> og må sammen med bestyrelsen iagttage kapitaltabsreglen i SL § 119.<sup>25</sup>

## 2.2. Lov om finansiell virksomhed

Ændringer af FIL blev præget af erfaringer fra finanskrisen.<sup>26</sup> Af forarbejderne<sup>27</sup> til loven fremgår det, at der havde vist sig et behov for en lovgivningsbestemt skærpelse af kravene til ledelsen. Bankledelser er, modsat ledelsen i alm. kapitalselskaber, tilmed pålagt pligter reguleret af FIL.

### *2.2.1. Fit & proper*

Der stilles ingen krav om faglig kompetence hos de personer, som skal lede et almindeligt kapitalselskab.<sup>28</sup> Derimod stilles der krav til en bankledelses egnethed og hæderlighed.<sup>29</sup> Efter § 64, stk. 1<sup>30</sup> skal ledelsen i et finansielt selskab ”... have fyldestgørende erfaring til at udøve sit erhverv eller varetage sin stilling i den pågældende virksomhed”. Hvad der ligger i kravet om fyldestgørende erfaring afhænger af, om der er tale om bestyrelses- eller direktionsarbejde og varierer fra selskab til selskab, hvor direktører efter praksis er stillet over for strengere krav.<sup>31</sup>

Ledelsen skal have ”... tilstrækkeligt godt omdømme og udvise hæderlighed, integritet og uafhængighed for effektivt at kunne vurdere og anfægte afgørelser truffet af den daglige ledelse.”<sup>32</sup> I bestemmelsen ligger både et krav om bestyrelsens tilsyn med direktionen samt den enkelte direktørs tilsyn med den øvrige daglige ledelse.

§ 64, stk. 3 opregner desuden en række krav til ledelsesmedlemmerne til sikring af, at de er hæderlige personer, som er egnede til at varetage stillingerne. Fit og proper-vejledningen foreskriver, at vurderingen af medlemmets egnethed er knyttet til en stilling og/eller et hverv i én bestemt virksomhed, hvorfor medlemmet som udgangspunkt ikke kan medbringe sin ”egnet-vurdering” fra én virksomhed til en ny. Dette må ses som en skærpelse og øget kontrol med ledelsen og dennes kompetencer. Kontrollen med ledelsen ses også skærpet med ændringen af § 64, stk. 2, nr. 4 (nu stk. 3, nr. 4), hvorefter der ved vurderingen af, om et ledelsesmedlem har udvist eller udviser en adfærd, der gør, at denne antageligt ikke vil kunne varetage hvervet eller stillingen forsvarligt, skal lægges vægt på hensynet til at opretholde tilliden til den finansielle sektor, jf. stk. 4.<sup>33</sup> Denne skønsprægede formulering giver Finanstilsynet hjemmel til at foretage en vurdering allerede på et tidspunkt, hvor tilsynet bliver bekendt med, at virksomheden bliver drevet på en risikopræget og ledelsesmæssig mangelfuld måde.<sup>34</sup>

<sup>24</sup> SL § 118, stk. 2, 2. pkt. er indsat til præcisering af direktionens ansvar, jf. FT 2008-09 tillæg B, s. 1146

<sup>25</sup> Se note 14

<sup>26</sup> Birkmose (2011) s. 50

<sup>27</sup> FT 2009-10 tillæg A, s. 24

<sup>28</sup> SL § 112 stiller alene krav iht. myndighed og værgemål. Se imidlertid Anbefalingerne for God Selskabsledelse, som dog ikke er retlig bindende, men alene udgør anbefalinger. For nærmere om børsnoterede selskaber, se fx Werlauff (2017) s. 142

<sup>29</sup> Kravene er stillet til sikring af omverdenens tillid til den pågældende virksomhed og den finansielle sektor, jf. FT 2009-10 tillæg A, s. 22 f. Se også bemærkninger til § 64, ibid. hvorefter denne tillid fordrer, at det ledelsesmæssige råderum er mere snævert i banker.

<sup>30</sup> Internationalt beteges § 64 som ”fit and proper”-bestemmelsen, som bl.a. implementerer kreditinstitutdirektivet art. 11 og MiFID art. 9. Specialet behandler ikke disse nærmere.

<sup>31</sup> jf. Finanstilsynets afgørelse af 27. maj 2010 og Finanstilsynets Vejl. 2014-15-05 nr. 9291 (Fit og proper-vejledningen)

<sup>32</sup> Jf. FIL § 64, stk. 2

<sup>33</sup> Se også bemærkninger til § 64, FT 2009-10 tillæg A, L 175 om betydningen af at bevare tilliden til den finansielle sektor ved vurderingen af ledelsesmedlemmerne.

<sup>34</sup> Birkmose (2011) s. 53



Dette skærper tillige kravene til ledelsesmedlemmerne, som til enhver tid må være egnede til at varetage deres stilling eller hverv.

### 2.2.2. Øvrige krav til ledelsen<sup>35</sup>

Direktionens opgaver kan siges at udledes modsætningsvist af arbejdsfordelingen mellem direktion og bestyrelse som fastlagt i overensstemmelse med FIL § 70,<sup>36</sup> som direkte opregner en række af bestyrelsens opgaver samt tydeliggør kravet til bestyrelsens overordnede og strategiske funktion.<sup>37</sup> FIL § 70, stk. 1, nr. 1-4 fastsætter bestyrelsens opgaver i relation til virksomhedens forretningsmæssige aktiviteter, risikoprofil og politikker. Bestyrelsen skal på baggrund heraf udstikke retningslinjer til direktionen, jf. stk. 2 og løbende vurdere, om direktionen varetager sine opgaver i henhold hertil, jf. stk. 5. Bestyrelsen må tilmed sikre sig, at fastlagte politikker, risikoprofil og retningslinjer for direktionen er forsvarlige i forhold til de bestemte forretningsmæssige aktiviteter, jf. stk. 3.

Fil § 71 fastsætter rammerne for styring af en finansiel virksomhed. Som det overordnede krav i bestemmelsen skal virksomheden have effektive former for virksomhedsstyring, jf. stk. 1, mens stk. 1, nr. 1-10 udgør krav til, hvorledes en sådan effektiv styring effektueres.<sup>38</sup> Hvordan selskabet nærmere må indrettes, ledes og styres fremgår ikke direkte af FIL §§ 70-71, men både § 70, stk. 7 og § 71, stk. 2 giver Finanstilsynet mulighed for at fastsætte nærmere regler herom.

Bestyrelsen skal træffe nærmere bestemmelse om udførelsen af sit erhverv ved en forretningsorden, jf. FIL § 65, stk. 1, når der i lovgivningen ikke er angivet nærmere regler herom.<sup>39</sup> Der er ikke som i SL angivet en række temaer, som kan være fornuftige for bestyrelsen at overveje i forbindelse med udformningen, men FIL § 65, stk. 2 giver Finanstilsynet bemyndigelse til at fastsætte nærmere krav til forretningsordenens indhold.

Efter en gennemgang af regelsættet synes FIL ikke at indeholde nye typer af pligter, men alene en præcisering af de som i forvejen findes i SL, hvorfor spørgsmålet om, hvorvidt detailregulering kan medføre et skærpet ansvar, opstår.<sup>40</sup> Dette må besvares ved en analyse af retspraksis, idet det ikke kan læses ud fra lovgivningen.

### 2.3. Bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl.

Bemyndigelsen efter FIL §§ 65, stk. 2, 70, stk. 7 og 71, stk. 2 har udmøntet sig i udstedelsen af Bekendtgørelsen. Ved en gennemgang af regelsættet synes Bekendtgørelsen ikke at pålægge ledelsen nye typer af pligter, men alene at præcisere pligterne fastlagt i SL.

---

<sup>35</sup> Da tilsidesættelse af navnlig FIL §§ 70-71 var genstand for prøvelse i Capinordic-, Amagerbanken og Roskilde Banksagerne, henvises der til Brenøe m.fl. (2016) for nærmere om reguleringen af øvrige pligter i FIL af hensyn til specialets omfang.

<sup>36</sup> Særligt FIL § 70, stk. 2, nr. 3 må ses som en præcisering af arbejdsfordelingen mellem de to organer ud over det, som følger af SL.

<sup>37</sup> FT 2009-10 tillæg B, s. 18

<sup>38</sup> Ibid.

<sup>39</sup> Brenøe mfl. (2016) s. 334

<sup>40</sup> I teorien har det været debatteret, hvorvidt lovændringer medfører et skærpet ansvar. Se fx Berg og Langsted (1994) s. 183-191 samt Andersen (2017) s. 503 ff. om betydningen af ændringer af ASL for ansvaret. Modsat Gomard (1993) s. 145-153 som mente, at reglerne alene tydeliggjorde de kendte pligter. For en mere restriktiv fortolkning, se Sofsrud (1999) s. 195f. Se også Bet. 1498/2008 hvori et princip om frihed under ansvar anbefales. Herom se Andersen (2009) s. 70 som mener, at udvidede dispositionsmuligheder indebærer et udvidet ansvarsområde, selvom samme ansvarsnorm anvendes.

Da overtrædelse af regelsættet ikke indgår i domstolenes ansvarsvurdering i banksagerne omfattet af specialets analyse, jf. kap. 4<sup>41</sup> vil det således ikke kunne udledes heraf, hvorvidt detailreguleringen heri medfører en skærpet ansvarsnorm. En nærmere gennemgang af regelsættet foretages derfor ikke i specialet. Introduktionen til Bekendtgørelsen skal imidlertid ses i sammenhæng med vurderingen af dommenes præjudikatværdi,<sup>42</sup> idet den yderligere, efterfølgende detailregulering af pligterne efterlader det spørgsmål, om bankledelsers ansvar skærpes herved,<sup>43</sup> da dette kan få betydning for dommenes præjudikatværdi for fremtidige sager om ledelsesansvar i pengeinstitutter.

## 2.4 Delkonklusion

SL opregner opgaver og pligter for ledelsen i kapitalselskaber. Da finansielle virksomheder skal indrettes som et aktieselskab, reguleres ledelsens pligter tilmed af FIL, som præciserer reglerne i SL, og som i øvrigt ses yderligere præciseret i Bekendtgørelsen.

Overordnet set er ledelsens opgaver og pligter reguleret ud fra generelle regler uden nærmere angivelse af de krav, som må stilles til en effektiv ledelse og uden beskrivelse af måden at drive forsvarlig virksomhed på. Dette vil således være afhængig af den enkelte virksomhed. Det betyder desuden, at der ikke kan fastsættes en overordnet arbejdsfordeling mellem direktion og bestyrelse, og de to organers opgaver vil således variere fra selskab til selskab, alt efter den af bestyrelsen bestemte forretningsmæssige aktivitet, fastlagte risikoprofil og politikker for selskabet. Det bevirker, at lovgivningen ikke kan fastsætte konkrete eksempler på, hvornår ledelsen har tilsidesat sine pligter og dermed muligt ifalder et ansvar herfor. Dette må således vurderes af domstolene.

## **Kapitel 3: Erstatningsretten i relation til ledelsesansvaret i pengeinstitutter**

### 3.1. Ansvarsgrundlaget

Hverken FIL eller Bekendtgørelsen indeholder hjemmel til at pålægge ledelsen et erstatningsansvar. Erstatningsansvar ved manglende opfyldelse eller tilsidesættelse af opgaver og pligter er alene hjemlet i SL og fremgår af lovens § 361, stk. 1<sup>44</sup>:

*”Stiftere og medlemmer af ledelsen, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet kapitalselskabet skade, er pligtige til at erstatte denne. Det samme gælder, når skaden er tilføjet kapitalejere eller tredjemand.”*

Af bemærkningerne til SL § 361, stk. 1 (fremsat som § 376) fremgår det, at bestemmelsen ikke tilsigtede en særlig ansvarsregel på det selskabsretlige område, men i stedet en henvisning til de alm. erstatningsregler.<sup>45</sup> Bestemmelsen kodificerer således dansk rets alm. culperegulering, hvorefter ledelsen ifalder ansvar ved en indtrådt skade, når denne er en adækvat følge af ledelsens culpøse, dvs. uagtsomme eller forsætlige, handlinger og undladelser.<sup>46</sup>

---

<sup>41</sup> Grundet tidspunktet for Bekendtgørelsens udstedelse. Forinden var Finanstilsynets vejl. 2006-12-22 nr. 10114 udstedt.

<sup>42</sup> Se kap. 5.

<sup>43</sup> Se note 40.

<sup>44</sup> Tidl. ASL § 140, stk. 1

<sup>45</sup> Jf. FT 2008-09 tillæg A, s. 5645. Se i øvrigt note 9.

<sup>46</sup> Det er navnlig grænsen mellem den uagtsomme og ikke-uagtsomme adfærd, der er erstatningsrettens problem, jf. von Eyben og Isager (2011) s. 86. Specialet behandler ikke, hvornår der er handlet uagtsomt, herunder ift. en bonus pater familias-figur.

I Bet. 1498/2008 fremgår det, at hidtidig retspraksis ikke havde givet holdepunkter for, at ledelsesansvaret skulle skærpes i form af et professionsansvar,<sup>47</sup> hvorfor culpanormen og domstolenes nærmere fastlæggelse af indholdet heri er udtryk for en hensigtsmæssig standard for bedømmelsen af ledelsesansvar.<sup>48</sup>

Erstatningsansvaret er individuelt, og udfyldningen af culpareglens indhold må bero på de opgaver og pligter, som lovgivning og selskabets praksis pålægger hvert ledelsesmedlem suppleret med normative opfattelser af, hvad en forsvarlig handlemåde er.<sup>4950</sup>

### 3.2. Betingelser for pålæggelse af erstatningsansvar

Efter dansk ret kan der alene pålægges et erstatningsansvar, når der foreligger et ansvar, en indtrådt skade samt en tilstrækkelig årsagsforbindelse mellem ansvaret og skaden.<sup>51</sup>

Ansvarsgrundlaget er som udgangspunkt culpa,<sup>52</sup> dvs. ansvar pålægges, når en skade forvoldes ved en culpøs handling eller undladelse. Med andre ord centerer ansvarsvurderingen sig om, om den udviste adfærd kan siges at være *uforsvarlig* i den givne situation.<sup>53</sup>

Den culpøse adfærd skal være årsag til den indtrådte skade, dvs. der skal foreligge en årsagsforbindelse mellem den af skadevolder udviste adfærd og den indtrådte skade. Hvad der nærmere ligger i kravet til årsagsforbindelse er ikke angivet i lovgivningen, og det er således overladt til retspraksis at fastlægge indholdet heraf.<sup>54</sup>

Desuden skal skaden være påregnelig, dvs. der skal foreligge adækvans.<sup>55</sup> Det betyder, at ansvar som udgangspunkt ikke statueres for en culpøs handling, når denne ikke har medført en forøgelse af risikoen for indtrædelsen af den faktisk indtrådte skade. Er skaden en adækvat følge af den ansvarspådragende adfærd, må det herefter fastlægges, hvorvidt skaden har medført et tab.

For pålæggelse af et erstatningsansvar skal der være indtrådt en skade, og tab herved skal kunne opgøres. Grundprincippet for beregning af erstatning er, at skadelidte stilles økonomisk som om, skaden aldrig var indtrådt, dvs. denne skal have erstattet sit fulde tab uden at opnå nogen berigelse herved.

#### *3.2.1. Bevisbyrden*

I Bet. 1498/2008 fremgår det, at et præsumptionsansvar skal ses i sammenhæng med et ønske om ikke at gøre ansvaret så byrdefuldt, at ingen, selv egnende personer, vil påtage sig ledeshvervet,

---

<sup>47</sup> Ansvaret for professionelle er udslag af culpanormens relativitet, dvs. kravet til forsvarlig adfærd fastsættes efter forholdene i den branche, inden for hvilken skaden er indtrådt, jf. Ibid. s. 113. Forskellen på dette ansvar og det alm. culpaansvar viser sig ved, at en professionel ikke frifindes som følge af subjektive undskyldningsgrunde, når denne ikke levede op til den faglige norm.

<sup>48</sup> Bet. 1498/2008, s. 41

<sup>49</sup> Andersen (2017) s. 500

<sup>50</sup> Om opgaver og pligter kan lægges til grund for ansvarsvurderingen har været diskuteret i teorien. Se Werlauff (2016) s. 20f, som mener, at disse nødvendigvis vil påvirke culpabedømmelsen. Se modsat Sofsrud (1999) s. 155ff.

<sup>51</sup> Herefter: de alm. erstatningsbetingelser

<sup>52</sup> Von Eyben og Isager (2011) s. 23. For nærmere om culpareglen, se *ibid.* s 84ff

<sup>53</sup> Se Christensen (2017) s. 717. Se også Werlauff (2016) s. 20 om krav om retsstridighed, som ifølge lovmotiverne fortsat består til trods for, det er udgået af loven.

<sup>54</sup> Jf. von Eyben og Isager (2011) s. 284. Specialet behandler ikke nærmere, hvad der forstås ved årsagssammenhæng. For nærmere, se *ibid.* s. 285 ff.

<sup>55</sup> Specialet behandler ikke *casus mixtus cum culpa*-situationer samt forskellige skadestyper set ift. adækvans-kravet. For nærmere, se von Eyben og Isager (2011) s. 295 ff.

hvorfor det fandtes mest hensigtsmæssigt fortsat at have en ligefrem bevisbyrde.<sup>56</sup> Dermed må skadelidte/sagsøger bevise, at skaden er indtrådt som følge af en culpøs adfærd fra ledelsens side.

### 3.3. Det forretningsmæssige skøn

Varetagelsen af ledelsesopgaver kræver, at ledelsen løbende må foretage en række forretningsmæssige beslutninger med risiko for at skønne forkert, hvorved beslutninger viser sig tabsgivende.<sup>57</sup> Hvorvidt ledelsen har opfyldt sine pligter, herunder truffet *forsvarlige* forretningsmæssige beslutninger, vil i høj grad være domstolenes vurdering af, hvordan en god ledelse bør handle i et givet tilfælde.<sup>58</sup> I amerikansk ret baseres vurderingen af ledelsesansvaret på princippet i ”The Business Judgement Rule”,<sup>59</sup> hvorefter domstolsprøvelsen begrænses af ledelsens beslutninger, når disse er truffet på baggrund af et forretningsmæssigt skøn. I dansk retsteori er der generelt bred enighed om, at princippet finder anvendelse,<sup>60</sup><sup>61</sup> men det er imidlertid også bl.a. anført, at: ”*The Business Judgement Rule udgør derfor ikke en regel for ansvarsbedømmelsen, men må snarere ses som udtryk for et retspolitisk krav til domstolene om at udvise tilbageholdenhed ved domstolsprøvelsen (...)*”<sup>62</sup>, ligesom princippet ikke er ”*et fripas, der i alle henseender fører til ansvarsfrihed for ledelsen.*”<sup>63</sup>

Begrebet dækker over, at ledelsen ikke ifalder ansvar for forretningsmæssige (fejl)skøn, når disse er truffet i god tro på et oplyst grundlag og i selskabets interesse.

#### *3.3.1. Det forretningsmæssige skøn i retspraksis*

Princippet om ledelsens forretningsmæssige skøn har ikke blot fundet tilslutning i retsteorien, men tillige, om end indirekte eller forudsætningsvist, i dansk retspraksis.

Spørgsmålet angår herefter marginen for det forretningsmæssige skøn. Dette spørgsmål må, på tilsvarende måde som for selve ansvarsgrundlaget, nærmere udfyldes og besvares af domstolene.

Til illustration af marginen for skønnet i en krisesituation kan nævnes *U 1977.274 H (Havemann)*,<sup>64</sup> der vedrørte et nødlidende stormagasin, som på dagen for sin likvidation modtog varer på kredit.

---

<sup>56</sup> Bet. 1498/2008, s. 42

<sup>57</sup> Bøgild (2015) s. 39

<sup>58</sup> For nærmere, se pkt. 3.1.

<sup>59</sup> Jf. Sofsrud (1999) s. 134. Dog er princippet ikke kodificeret i amerikansk ret, jf. Andersen (2017) s. 517, note 27

<sup>60</sup> Se fx Christensen (2017) s. 722 ff., Werlauff (2013) s. 595 ff. og Andersen (2017) s. 517 ff. Kritik af reglen som relevant for ansvarsbedømmelsen, se: Sofsrud (1999) s. 138. Se i øvrigt Bet. 1498/2008 s. 38 som fastslår, at der overlades et vist skøn.

<sup>61</sup> Der foreligger endnu ingen *upåanket* dansk dom, som *direkte* har anerkendt The Business Judgement Rule. Se kap 4, hvor landsretten i Capinordic-dommen for første gang i dansk ret utvetydigt anerkender princippet. Dommen er anket.

<sup>62</sup> Jf. Sofsrud (1999) s. 154

<sup>63</sup> Jf. Bøgild (2015) s. 39

<sup>64</sup> En doms alder kan have betydning for dens præjudikatværdi, idet udviklingen i samfundsmæssige forhold, kan medføre, eller være et argument for, en ændring af en dommerskabt regel, hvorefter præjudikatet må anses for forældet, jf. Blume (2006) s. 120. Dog må antallet af efterfølgende ligegyldende domme tale for, at dommens resultat er at betragte som den gældende retstilstand på området, jf. Evald (2001) s. 48. Se fx *U 2006.2637 H* hvor konkursboet anlagde sag mod 8 tidligere bestyrelsesmedlemmer med påstand om erstatning for tab ved videreførelse af tabsgivende drift efter et tidspunkt, hvor det må have stået bestyrelsesmedlemmerne klart, at den fortsatte drift ville påføre kreditorerne tab. Højesteret frifandt medlemmerne og tillagde det særligt betydning, at de bl.a. havde ydet en betydelig indsats for at få et overblik over samt kontrol med situationen i den nødlidende virksomhed, indgik aftaler med eksterne revisorer og konsulenter samt sikrede kaution fra AOF Danmark. Se også den nyere dom *U 2015.257 V* som vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt et selskabs ledelse havde pådraget sig et erstatningsansvar ved kort tid forinden anmeldelse af betalingsstandsning at have købt varer

Leverandøren gjorde gældende, at det dagen forinden leveringen måtte anses for næsten sikkert, at selskabet ville træde i likvidation, hvorfor bestyrelsen burde have instrueret om, at selskabet ikke længere måtte modtage varer på kredit.

Da selskabets økonomiske situation tilspidsede, arbejdede ledelsen intenst på at finde løsninger, herunder ved råd fra advokater, og der blev ført forhandlinger med banken og storcenteret, hvori varehuset lå, samt med et andet varehus om overtagelse af selskabet. Af hensyn til forhandlingerne mente hverken ledelse eller advokater, at der kunne foretages ekstraordinære skridt, som over for omverdenen ville indikere, at selskabet havde økonomiske problemer, hvorfor varemodtagelsen forblev åben. Til trods for selskabets alvorlige situation og ringe muligheder for videreførelse, lagde Højesteret til grund, at der dagen forinden samt på dagen for likvidationen blev ført *seriøse* forhandlinger med henblik på at tilvejebringe en løsning, hvorfor likvidationen dagen forinden leveringen ikke var uundgåelig. Bestyrelsen havde skønnet (forkert) i henhold til realismen af muligheden for rekonstruktion, men siden beslutningen blev truffet på et oplyst grundlag, her advokaters grundige beregninger, frifandt Højesteret bestyrelsen. Det relevante i sagen er altså, at forhandlingerne var reelle og foretaget på et oplyst grundlag.<sup>65</sup>

I *U 1981.973 H*, krævede et selskab erstatning fra dets tidligere direktør og en tidligere eneforhandler af selskabets varer for tab i relation til en eneforhandlingskontrakt, indgået af direktøren på selskabets vegne overfor eneforhandleren, der bl.a. indebar en prisnedsættelse for eneforhandleren. Højesteret kritiserede, at direktøren ikke i højere grad havde involveret bestyrelsen, særligt henset til direktørens forhold til eneforhandleren hvori han var hovedaktionær. Højesteret frifandt dog direktøren idet: "*han har foretaget nedsættelserne ud fra et loyalt forretningsmæssigt skøn.*" Dommen illustrerer, i hvert fald delvist, princippet om ledelsens forretningsmæssige skøn samt rækkevidden af denne, navnlig i relation til kravet om loyale beslutninger. Dommen er tilmed udtryk for, at marginen for skønnet også udstrækkes ved enkeltdispositioner som fx prisfastsættelser og således ikke alene relaterer sig til spørgsmål om drift udover håbløshedstidspunktet som set i bl.a. Havemann-dommen.

Det forretningsmæssige skøn behandles også i nyere retspraksis: *I U 2013.1312 H* tog Højesteret stilling til en kommunes påstand om en grundejerforenings bestyrelsesformands samt et bestyrelsesmedlems betaling af erstatning, da grundejerforeningen ikke havde betalt de sagsomkostninger, denne var idømt ved en tabt sag i by- og landsret mod bl.a. kommunen.

Grundejerforeningen havde fra anlæggelse af sagen mod kommunen været bistået af advokat og havde handlet i tillid til dennes rådgivning. Foreningen tabte sagen i byretten, men ankede dommen efter anbefaling fra advokaten. Højesteret fandt, at bestyrelsen i den pågældende situation måtte forvente, at foreningen ikke ville være i stand til at dække sagsomkostningerne, hvis byrettens dom blev stadfæstet. Højesteret fandt imidlertid ikke, at det var ansvarspådragende for bestyrelsesmedlem-

---

på kredit.D. 3. maj 2010 blev der afholdt møde med selskabets ledelse, bank, revisor og advokat, hvor det blev fastslået, at en videreførelse ville være tabsgivende. Landsretten fandt det betænkeligt at lægge til grund, at ledelsen før denne dato burde have indset, at videreførelse ikke var muligt uden yderligere tab. Landsretten begrundede særligt dette med, at selskabet løbende havde været i kontakt med øvrige virksomheder for at afdække mulighederne for en fusion eller andet samarbejde, og landsretten fandt ikke grundlag for at fastslå, at sådanne ikke var realistiske eller reelle muligheder. Dommene illustrerer en bred margin for fejlskøn, når ledelsen træffer loyale og oplyste beslutninger i relation til dennes aktive og reelle forsøg på at redde virksomheden, samt hvor ledelsen er rådgivet af professionelle parter på området. Havemann-dommens præjudikatværdi synes således bekræftet med disse domme.

<sup>65</sup> Se modsat *U 1998.1137* hvor ledelsen ifaldt erstatningsansvar for fortsat drift, da landsretten fandt, at ledelsen ikke førte reelle forhandlinger, og at situationen i øvrigt var håbløs. Højesteret stadfæstede dommen.

merne at anke byrettens dom. Højesteret bemærkede, at grundejerforeningen ikke udgjorde en professionel organisation og anførte: *”Hvis bestyrelsen disponerer ud fra et rimeligt beslutningsgrundlag, vil fejlskøn som udgangspunkt ikke være ansvarspådragende for bestyrelsens medlemmer.”* Dommen illustrerer således, i hvert fald delvist, princippet om ledelsens forretningsmæssige skøn samt rækkevidden af denne, herunder i relation til kravet om at træffe beslutning på oplyst grundlag. Der vil næppe kunne sluttes modsætningsvist til Højesterets accept af forretningsmæssige skøn hos en ikke-professionel ledelse, således at princippet ikke finder anvendelse i kapitalselskaber.<sup>66</sup> I øvrigt må dommen nærmere læses således, at marginen for skønnet udvides, når ledelsen er vejledt af professionelle rådgiver, herunder bl.a. advokater, da bestyrelsesmedlemmerne agerede ud fra og i tillid til advokatens anbefalinger.

At der også er grænser for ledelsens skøn illustreres i dommen *U 2013.1273 V*, hvor et konkursbo havde anlagt sag mod den tidligere direktør og hovedanpartshaver i selskabet med påstand om tilsidesættelse af ledelsens pligt til at disponere forsvarligt over selskabet og dets aktiver med henblik på at sikre fyldestgørelse af kreditorerne. Sagen vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt direktøren var erstatningsansvarlig for dispositioner foretaget efter, at selskabet i juni 2010 var blevet overdraget med det formål, at overtageren skulle opløse selskabet.

Landsretten bemærkede, at selskabet i foråret 2010 var insolvent, og at selskabet ikke kunne ændre herpå, da driften var indstillet. Landsretten udtalte, at det i denne situation var direktørens opgave at sikre, at selskabets aktiver blev anvendt til dækning af kreditorerne i overensstemmelse med konkurslovens regler, hvilket kunne være sket ved indgivelse af konkursbegæring. Landsretten anførte: *”Den beslutning, G som selskabets direktør skulle træffe, var således ikke en beslutning, der afhang af et forretningsmæssigt skøn, men derimod en beslutning, der – ikke mindst hvis G havde søgt relevant rådgivning hos advokat eller revisor – burde have fremstået som enkel og entydig.”* Direktøren ifaldt herefter erstatningsansvar for det lidte tab, som følge af tilsidesættelsen af sine pligter som selskabets ledelse. Dommen illustrerer, at når lovregler klart og tydeligt pålægger ledelsen en handlepligt, er domstolene ikke tilbageholdende med at tilsidesætte et foretaget skøn. Dommen må tilmed læses således, at hvor der ikke er søgt tilstrækkelig professionel rådgivning, vil ledelsen lettere ifalde ansvar for en foretaget handling eller undladelse.

### 3.4. Delkonklusion

Ledelsen kan alene ifalde et erstatningsansvar, når de grundlæggende betingelser – ansvar, tab og adækvat årsagssammenhæng mellem disse – er til stede. Ansvarsgrundlaget er culpa, og betænkningen<sup>67</sup> til SL anfører, at selskaber og disses forhold typisk er forskellige fra hinanden, hvorfor det er vigtigt at have en ansvarsnorm, der kan tilpasses de konkrete omstændigheder i hvert selskab. Indholdet af culpaparglen må nærmere fastlægges af domstolene bl.a. i relation til de i SL, FIL og Bekendtgørelsen fastlagte ledelsesopgaver. I forbindelse med varetagelsen af disse opgaver vil ledelsen skulle foretage skøn i relation til både drift og videreførelse af virksomheden. I dansk retsteori er der udbredt enighed om, at The Business Judgement Rule finder anvendelse ved vurderingen af ledelsesansvaret, og retspraksis<sup>68</sup> ses i øvrigt, indirekte eller forudsætningsvist, at have behandlet anvendelsen og rækkevidden af princippet. Retsspraksis illustrerede, at der overlades ledelsen en bred margin for fejlskøn, når denne har truffet sine beslutninger på et oplyst og loyalt grundlag samt ageret og foretaget reelle forsøg på at redde virksomheden, selv hvor forsøgene ligger tæt op ad dekretdagen, og

---

<sup>66</sup> Se Kristensen og Kure (2017) s. 112 og Werlauff (2016) s. 75

<sup>67</sup>Bet. 1498/2008.

<sup>68</sup>Se pkt. 3.3.1.

hvor beslutningen om videreførelse muligt viser sig tabsgivende. Ydermere ses marginen for skøn at være udvidet, når ledelsen er adviseret af og handler i tiltro til professionelle rådgivere, navnlig advokater.

## **Kapitel 4: Analyse af ledelsesansvaret i pengeinstitutter i retspraksis**

Finansiell Stabilitet A/S har efter finanskrisen anlagt syv retssager mod tidligere ledelser i konkursramte banker med krav om erstatning for det lidte tab.

Specialet vil foretage en analyse af domstolenes bedømmelse af ledelsesansvaret i Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde bank-sagerne med fokus på ansvarsgrundlaget og marginen for det forretningsmæssige skøn.<sup>69</sup>

### **Analyse af afgørelsen i Capinordic Bank-sagen i henhold til ledelsesansvaret**

Den 11. februar 2010 blev Capinordic Bank<sup>70</sup> erklæret konkurs. Sagen angik spørgsmålet om, hvorvidt Bankens ledelse kunne holdes erstatningsansvarlig for Bankens konkurs, subsidiært for tab på konkrete engagementer. Dommen<sup>71</sup> er anket til Højesteret.

#### 4.1. Sagsøgers påstande og anbringender

Finansiell Stabilitet A/S gjorde som sagsøger principalt gældende, at to bestyrelsesmedlemmer og en direktør<sup>72</sup> ved deres generelle uforsvarlige adfærd havde medført Bankens konkurs, hvorfor de var erstatningsansvarlige for ethvert tab, som Banken herved var blevet påført.

Sagsøger gjorde gældende, at ansvarsnormen for ledelsen i Banken tog udgangspunkt i dansk rets almindelige culperegulering, jf. ASL § 140, stk. 1 og SL § 361, stk. 1, men da reglerne i FIL "(...) er udtryk for en nødvendig skærpende af reglerne for disse virksomheder i forhold til andre typer af erhvervs-virksomheder.",<sup>73</sup> henset til reglernes grundlæggende formål om at sikre tillid til den finansielle sektor samt stabiliteten i samfundet, påhvilede der ledelsen en skærpet ansvarsnorm.<sup>74</sup> Sagsøger gjorde gældende, at ledelsen ikke var ansvarsfri under henvisning til den i amerikansk ret udviklede Business Judgement Rule eller som resultat af, at ledelsens beslutninger kunne rummes inden for marginen af et forretningsmæssigt fejlskøn, grundet forskellighed i den amerikanske og danske ansvarsnorm.<sup>75</sup>

---

<sup>69</sup> Henset til specialets omfang og det omfattende domsmateriale og faktum i sagerne, må der henvises til dommene for en nærmere gennemgang heraf. Specialet har tilstræbt at fremhæve de væsentligste anbringender til brug for forståelsen af den jus, der ligger bag afgørelserne.

<sup>70</sup> Herefter: Banken

<sup>71</sup> Dom afsagt den 9. oktober 2015 af Østre Landsret, 13. afd. nr. B-876-11 og 13. afd. nr. B-877-11. Herefter: Capinordic

<sup>72</sup> Bestyrelsesmedlemmerne og direktøren vil herefter blive benævnt "ledelsen".

<sup>73</sup> Capinordic s. 1014

<sup>74</sup> I øvrigt gjorde sagsøger gældende, at direktionens ansvar adskilte sig fra bestyrelsen. For nærmere, se *ibid.* s. 1138

<sup>75</sup> Sagsøger anførte, at The Business Judgement Rule opererer med en legal formodning for, at ledelsens beslutninger er truffet i selskabets interesse, og at formodningen alene tilsidesættes, hvor en grov uagtsomhed er dokumenteret. Efter dansk ret kan der statueres ansvar ved blot simpel uagtsomhed. Sagsøger anerkendte dog, at dansk ret anerkender en vis margin for forretningsmæssige fejl, se *ibid.* s. 1015

Sagsøger gjorde gældende, at Bankens tab var en følge af en udlånspraksis karakteriseret ved bl.a.<sup>76</sup> væsentlige blancoelementer og ringe værdi af sikkerheder, en mangelfuld kreditsagsbehandling og dermed bevilling af udlån på et utilstrækkeligt beslutningsgrundlag samt manglende opfølgning og kontrol med engagementer, hvilket måtte anses for skærpene omstændigheder, henset til Finanstilsynet advarsler herom. Udlånsvirksomheden tilsidesatte i høj Bankens kreditpolitik og interesser, ligesom den var præget af et stort antal efterbevillinger og et bestyrelsesmedlems indblanding i den daglige drift af virksomheden, resulterende i at den reelle kontrol med kreditafdelingen gik tabt, hvilket tilmed måtte være en skærpene omstændighed. Sagsøger gjorde gældende, at sådan kreditorganisation uden bl.a. adskillelse af udførelse af opgaver og kontrol af samme, var uforsvarlig. Herudover var ledelsen ansvarlig for hele konkursen, som følge af dennes uforsvarlige måde at agere på i relation til Bankens risikobetonede forretningsmodel, som indebar udlån til en snæver kundekreds bestående af bl.a. personer med tilknytning til moderselskabet Capinordic A/S og Bankens bestyrelse, hvorved der blev varetaget hensyn uvedkommende for Bankens interesser.

Sagsøger nedlagde subsidiært påstand om, at ledelsen havde handlet uforsvarligt og ansvarspådragende i relation til konkrete tabsgivende udlånsengagementer, hvorfor ledelsen var erstatningsansvarlig for det tab, som Banken herved var blevet påført.

Sagsøger gjorde hertil gældende, at ledelsen, på baggrund af en uforsvarlig kreditorganisation, forretningsmodel og drift, tilsidesættelse af Bankens kreditpolitik og reglerne i FIL samt førelse af en risikobetonet udlånsvirksomhed baseret på mangelfuld kreditsagsbehandling, havde handlet ansvarspådragende. Idet lån var bevilget på et uforsvarligt grundlag, og Bankens tab opstod som følge af kunders manglende tilbagebetalingsevne, forelå der årsagsforbindelse mellem ledelsens ansvarspådragende adfærd og Bankens tab, som i øvrigt var en påregnelig følge af adfærden, og finanskrisen var således ikke en diskulperende eller tabsreducerende omstændighed.

#### 4.2. Sagsøgtes påstande og anbringender

Ledelsen nedlagde påstand om frifindelse, subsidiært påstod bestyrelsesmedlemmerne frifindelse mod betaling af et mindre beløb.

Om ansvaret for konkursen gjorde ledelsen overordnet gældende, at The Business Judgement Rule-doktrinen måtte føre til frifindelse, idet ledelsen herefter ikke ifalder erstatningsansvar for fejlskøn. Ledelsen gjorde hertil bl.a.<sup>77</sup> gældende, at indretning af Bankens organisation og konkrete fravigelser af Bankens kreditpolitik hører under det forretningsmæssige skøn, ligesom enhver kreditbevilling er underlagt en skønsmæssig vurdering.

Ledelsen gjorde gældende, at Bankens tab direkte kunne henføres til finanskrisens påvirkning på låntageres forhold og de opnåede sikkerheder, at tab ikke var opstået, hvis det ikke havde været for finanskrisen, og at Bankens ledelse hverken burde have forudset finanskrisens indtræden eller effekten heraf.

#### 4.3. Analyse af afgørelsen i relation til ansvarsgrundlaget og det forretningsmæssige skøn

Indledningsvist fastslog landsretten, at det afgørende for vurderingen af, om ledelsen havde handlet ansvarspådragende var, om beslutninger blev truffet på et grundlag, der på tidspunktet for disse, måtte

---

<sup>76</sup> For nærmere, se ibid. s. 1018ff og 1140ff

<sup>77</sup> For nærmere, se ibid. s. 1169 ff. og s. 1194 ff.



anses for værende uforsvarligt. Fremstod det grundlag, der forelå for ledelsen på tidspunktet for beslutningen som forsvarligt, ville der ikke foreligge den fornødne årsagssammenhæng mellem beslutningen og et eventuelt tab.

Landsretten inddrogede således ikke de af sagsøger fremførte anbringender om, at der måtte gælde en strengere ansvarsnorm for ledelsen i en bank end i et alm. kapitalselskab. Landsretten fandt i stedet, at de alm. erstatningsretlige betingelser måtte lægges til grund for vurderingen.

Landsretten anførte videre, at hvilke krav, der måtte stilles til låntageres økonomiske forhold samt dokumentation herfor, for at en beslutning om bevilling af et låneengagement kunne anses for forsvarligt, beroede på en konkret vurdering. Landsretten fandt ikke, at sagsøger havde belyst hvilke krav, der måtte stilles, for at grundlaget for en kreditgivning generelt var forsvarligt, hvorfor:

*”(...) der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af Bankens bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån.”<sup>78</sup>*

Landsretten anerkendte ledelsens skøn som et udgangspunkt ved bedømmelsen af forsvarligheden af engagementerne. Præmissen må anses for central i forhold til spørgsmålet om rækkevidden af ledelsens forretningsmæssige skøn. I retslitteraturen har betegnelsen Business Judgement Rule været anvendt for dette skøn, der i hvert fald nu må anses for at være anerkendt som et udgangspunkt i dansk retspraksis.<sup>79</sup> Landsretten bemærkede dog i den forbindelse også at:

*”I de tilfælde, hvor en bevilling af et lån eller en anden disposition foretaget af de sagsøgte har været til fordel for et bestyrelsesmedlem eller et selskab kontrolleret af denne eller for et andet selskab i Capinordic koncernen, finder landsretten dog, at der må stilles skærpede krav til, at de sagsøgte har sikret, at hensynet til Banken ikke blev tilsidesat.”<sup>80</sup>*

Med denne bemærkning gøres der en væsentlig begrænsning i ledelsens forretningsmæssige skøn. Præmissen må læses således, at der skelnes mellem engagementer med ikke-nærstående, hvor der foreligger en formodning for lånets forsvarlighed, jf. The Business Judgement Rule, og engagementer indgået med nærstående, hvor ledelsens forretningsmæssige skøn ikke er anerkendt som et udgangspunkt. Præmissen må særligt læses som et udtryk for et krav om loyalitet, hvorefter der er en relativ stor margin for skøn (og fejlskøn), når der er handlet loyalt i bankens interesse. Derimod stilles der skærpede krav til, at ledelsen har sikret og sandsynliggjort, at lånet var forsvarligt i tilfælde, hvor landsretten måtte finde belæg for at antage, at ledelsen har varetaget andre interesser end Bankens, hvorved marginen stærkt indsnævres.

Efter landsrettens generelle indledning, hvoraf ovenstående bl.a. kan udledes, gennemgik og vurderede landsretten, om ledelsen konkret ved hvert enkelt engagement omfattet af sagen havde udvist uforsvarlighed og i givet fald, om de øvrige alm. erstatningsretlige betingelser tilmed var opfyldte.

Efter en gennemgang af engagementerne, herunder de som ledelsen blev holdt erstatningsansvarlig for, kan det udledes, at disse i høj grad var karakteriseret ved en kreditgivning, der varetog interesser, som var uvedkommende for Banken. Det var tilmed kendetegnende for engagementerne, at de inde-

---

<sup>78</sup> Ibid. s. 1261

<sup>79</sup> Med forbehold for at dommen er anket.

<sup>80</sup> Capinordic s. 1261

bar stor tabsrisiko, og at de var etableret eller videreført efter finanskrisen indtræden samt Finanstilsynets påtale af kritisable forhold i Banken. Med andre ord var disse lån uforsvarlige på tidspunktet for bevillingen.

I det følgende fremhæves præmisser, som illustrerer, hvad landsretten tillagde betydning ved vurderingen af ledelsesansvaret, herunder i relation til marginen for det forretningsmæssige skøn.

#### 4.3.1. Særligt om betydningen af tilsidesættelse af FIL og Bankens kreditpolitik

Sagsøger gjorde gældende, at der var sket overtrædelse af FIL og regler fastsat i medfør af denne, herunder Bankens kreditpolitik. Landsretten fastslog herom at:

*”Sådanne mulige overtrædelser indebærer ikke i sig selv, at de ansvarlige for overtrædelserne har pådraget sig erstatningsansvar. Det afgørende er, om overtrædelserne har været årsag til et tab for Banken.”<sup>81</sup>*

Et bestyrelsesmedlems indblanding i den daglige drift af Banken blev af sagsøger påberåbt som værende i strid med FIL § 73, hvorefter hvervet som bestyrelsesmedlem ikke er foreneligt med hvervet som direktør. Herom bemærkede landsretten:

*”Det forhold, at beslutningen om at bevilge et lån reelt må anses for truffet af [bestyrelsesmedlemmet] (...) er imidlertid ikke i sig selv ansvarspådragende. Det afgørende er, om det på grundlag af de oplysninger, der forelå på tidspunktet for bevillingen, var forsvarligt at bevilge lånet.”<sup>82</sup>*

Præmisserne fastslår, at de alm. erstatningsretlige betingelser må være opfyldte, før ledelsen kan pålægges et erstatningsansvar, og at vurderingen heraf må tage udgangspunkt i, hvorvidt bevillingen på tidspunktet for beslutningen herom fremstod som forsvarlig.

Endvidere gjorde sagsøger gældende, at der var sket overtrædelse af Bankens kreditpolitik som fastlagt i overensstemmelse med FIL § 70. Herom bemærkede landsretten at:

*”(...) Bankens interne politikker udgør retningslinjer for Bankens virksomhed. Disse retningslinjer udgør således vejledende kriterier ved vurderingen af, om Banken har udøvet et forsvarligt skøn ved en given bevilling, og indgår herefter i et samlet overordnet skøn af bevillingens forsvarlighed (...)”<sup>83</sup>*

Præmisserne illustrerer, at overtrædelse af lovgivning eller interne politikker ikke i sig selv statuerer et ansvar i en erstatningssag, men denne præmis synes at anerkende, at sådan tilsidesættelse tillægges betydning ved ansvarsvurderingen.<sup>84</sup>

#### 4.3.2. Særligt om betydningen af Finanstilsynets og revisionens vurdering af engagementer

Landsretten fandt, at Finanstilsynets<sup>85</sup> vurdering af et lånegagement måtte tillægges en ikke ubetydelig vægt ved vurderingen af engagementets forsvarlighed:

---

<sup>81</sup> Ibid. s. 1262

<sup>82</sup> Ibid. s. 1263

<sup>83</sup> Ibid. s. 1311

<sup>84</sup> Se dog Schaumburg-Müller og Werlauff (2017) s. 208, som ikke mener, at præmissen er udtryk for, at landsretten tillægger dette vægt ved vurderingen.

<sup>85</sup> Herefter: Tilsynet

*”Finanstilsynet har således været bekendt med en række af de forhold, der gøres gældende af sagsøgeren som uforsvarlig långivning (...) Finanstilsynets karaktergivning må således anses for en vurdering af lånets bonitet på grundlag af de oplysninger, der var til rådighed for Finanstilsynet, herunder i hvert fald oplysningerne i kreditindstillingerne.”<sup>86</sup>*

Ved en gennemgang af landsrettens bedømmelse af engagementerne illustreres det, at ledelsen holdes ansvarsfri i de tilfælde, hvor Tilsynet forinden havde fundet, at engagementet var forsvarligt. Landsretten udtalte bl.a.:

*”Under hensyn til de oplysninger (...) som understøttes af Finanstilsynets vurdering af engagementernes bonitet, finder landsretten ikke, at det kan anses for ansvarspådragende at bevilge lånene.”<sup>87</sup>*

Landsretten bemærkede, at også revisionens vurdering af engagementer måtte tillægges betydning ved vurderingen af bevillingers forsvarlighed. Selv i et tilfælde hvor ledelsen traf beslutning om bevilling på et ukorrekt grundlag grundet fejl i kreditindstillingen, var ledelsen ikke erstatningsansvarlig herfor. Landsretten fandt ikke, at ledelsen burde have opdaget fejlen, idet end ikke revisoren havde været opmærksom på denne:

*”Revisor vurderede, at der var tale om en sædvanlig forretningsmæssig risiko og derfor intet nedskrivningsbehov.”<sup>88</sup>*

Præmisserne tilslutter sig således tidligere retspraksis,<sup>89</sup> og bankledelsens ansvar ses herved ikke skærpet i forhold til ledelsen i alm. kapital selskaber. Dette må være udtryk for – med det forbehold at sagen er anket – gældende ret vedrørende rækkevidden af det forretningsmæssige skøn, når ledelsens beslutninger er blevet vurderet af revisionen eller Tilsynet, uden at dette har givet anledning til kritik.

Til trods for at Tilsynet direkte advarede Banken om et engagement, fandt landsretten ikke, at bevillingen var uforsvarlig og lagde i den forbindelse særlig vægt på, at bevillingen var sket *før* Tilsynets advarsel.<sup>90</sup>

At tidspunktet for bevillingen, i forhold til tidspunktet for Tilsynets vurdering, er af afgørende betydning for bedømmelsen af forsvarligheden og marginen for det forretningsmæssige skøn, understøttes af et engagement, hvor ledelsen fandtes erstatningsansvarlig. Her blev det tillagt vægt, at bevillingen var sket *efter* Tilsynets advarsel til Banken.<sup>91</sup>

Ovenstående illustrerer, at når et engagement vurderes risikobetonet, vil det i ansvarsvurderingen indgå med betydelig vægt, om lånet er bevilget (længe) før eller efter Tilsynets vurdering heraf, ligesom dette synes at have betydning for rækkevidden af det forretningsmæssige skøn.

*4.3.3. Særligt om betydningen af finanskrisen og tidspunktet for engagementers indgåelse*  
Ledelsen gjorde til støtte for deres frifindelsespåstande gældende, at finanskrisen, herunder dennes påvirkning på låntageres økonomi, var én af årsagerne til Bankens konkurs, mens sagsøger gjorde gældende, at finanskrisen ikke var årsag hertil.

---

<sup>86</sup> Capinordic s. 1261f

<sup>87</sup> Ibid. s. 1275

<sup>88</sup> Ibid. s. 1291

<sup>89</sup> Se pkt. 3.3.1.

<sup>90</sup> Capinordic s. 1271 og s. 1286

<sup>91</sup> Ibid. s. 1272

Landsretten udtalte imidlertid, at det indgik i vurderingen af bevillingens forsvarlighed, om lånet var bevilget før eller efter finanskrisen:

*”Endelig har landsretten lagt vægt på, at en væsentlig årsag til EuroTrusts økonomiske problemer (...) var finanskrisen og Roskilde Banks økonomiske vanskeligheder, som de sagsøgte ikke kunne forudse, da engagementet blev påbegyndt.”<sup>92</sup>*

Tabet på disse engagementer opstod, da låntagere ikke kunne tilbagebetale lånet som følge af bl.a. finanskrisen. Landsretten fandt i den forbindelse, at ledelsen ikke var erstatningsansvarlig for de tabs-givende engagementer, som i øvrigt var bevilget i perioden oktober 2006 til maj 2008, og således forinden Tilsynet i september 2008 havde advaret Banken om betydelig ejendomseksponering og senere i december 2008 om generelt manglende nedbringelser trods forringelser af bonitet.<sup>93</sup>

Om bevilling af et lån i februar 2009 til et nødlidende hotel, udtalte Landsretten at:

*”Lånet blev bevilget på et tidspunkt, hvor ejendomsmarkedet var påvirket af finanskrisen (...).”<sup>94</sup>*

Præmisserne illustrerer, at tidspunktet for bevillingen set i forhold til finanskrisen, og Tilsynets advarsler herom,<sup>95</sup> indgik i forsvarlighedsvurderingen, ligesom dette har betydning for rækkevidden af det forretningsmæssige skøn.

*4.3.4. Særligt om betydningen af beslutninger truffet af hensyn uvedkommende for Banken*  
Ledelsen havde i 2007 bevilget en kredit til finansiering af låntagers køb af aktier i et børsnoteret ejendomsselskab, og sikkerheden for lånet bestod bl.a. i pant i denne aktiepost samt anparter i låneselskabet. Der blev i 2008 indgået en ny kreditaftale, og ved bestyrelsens prolongering havde Banken opnået yderligere sikkerhed, bl.a. transport i provenu fra betinget købsaftale mod frigivelse af Bankens pant i aktierne. Af kreditindstillingen fremgik det, at provenuet skulle nedbringe Bankens engagement med låneselskabet, mens de frigivne aktier skulle tjene som sikkerhed for et udlån i moderselskabet Capinordic A/S’ datterselskab. I 2009 blev der foretaget en koncernintern transaktion mellem Banken og datterselskabet, og landsretten udtalte herom:

*”Hensynet til koncernforbundne datterselskabers økonomiske interesser er uvedkommende hensyn og kan derfor begrunde et erstatningsansvar.”<sup>96</sup>*

Landsretten fandt dog ikke *efter bevisførelsen* at kunne afvise ledelsens anbringende om, at Banken ved denne konstellation var blevet stillet bedre, hvorfor ledelsen ikke fandtes at have handlet ansvars-pådragende.<sup>97</sup>

Præmissen og det faktum at der ikke er ført bevis for, at der er lidt tab på engagementet som følge af ledelsens beslutning om bl.a. frigivelse af pant i aktierne, er udtryk for, at de alm. erstatningsretlige betingelser skal opfyldes for statuering af erstatningsansvar, og at ledelsen ikke ifalder sådant ansvar alene begrundet i, at en beslutning er truffet af hensyn, der er Banken uvedkommende. Præmissen kan således ikke læses som udtryk for en tilbageholdenhed i landsrettens bedømmelse som følge af

---

<sup>92</sup> Ibid. s. 1270

<sup>93</sup> Det indgik i landsrettens ansvarsvurdering, hvorvidt bevillinger var sket før eller efter advarslerne, jf. *ibid.* s. 1262

<sup>94</sup> *Ibid.* s. 1272

<sup>95</sup> Landsretten vurderede tidspunktet for engagementerne i forhold til Tilsynets advarsler, hvilke netop var foranlediget af finanskrisen.

<sup>96</sup> *Ibid.* s. 1288

<sup>97</sup> *Ibid.*

The Business Judgement Rule, hvorefter ansvarsfrihed i øvrigt forudsætter, at der er handlet loyalt i selskabets interesse.

I 2009 bevilgede ledelsen et lån, hvoraf knap halvdelen af lånebeløbet blev anvendt til direkte eller indirekte indfrielse af tilgodehavender, som øvrige selskaber i Capinordic-koncernen havde på låntageren. Landsretten bemærkede:

*”(...) må det ved vurderingen af en disposition, der begunstiger andre selskaber i koncernen, stilles skærpede krav til Bankens ledelses sikring af hensynet til Banken.”<sup>98</sup>*

Landsretten fandt det ikke godtgjort, at lån ydet til indfrielse af engagementer hos de øvrige koncernselskaber havde været i Bankens interesse, hvorfor ledelsen var erstatningsansvarlig for tabet opstået herved.<sup>99</sup>

Muligt var der ikke, i hvert fald direkte, tale om et engagement mellem nærstående, hvorfor formodningen for beslutningens forsvarlighed som udgangspunkt lægges til grund, jf. The Business Judgement Rule. Imidlertid illustrerer præmissen, at formodningen for forsvarlighed ikke er et udgangspunkt ved bedømmelsen, når dispositionen begunstiger nærstående, om end engagementet ikke er etableret direkte mellem nærstående parter.

#### 4.3.5. Særligt om betydningen af sikkerhedsstillelse for engagementer

Ledelsen bevilgede i april 2007 et lån til låntagers finansiering af et jordareal. Banken fik sikkerhed i aktier, opnåede kaution fra tre selskaber, der hver kautionerede pro rata for 125 % af deres respektive ejerandele, ligesom Banken skulle tage pant i det købte jordareal. Landsretten fandt ikke, at det var ansvarspådragende at bevilge lånet forud for etablering af al sikkerhed:

*”Det forhold, at pantesikkerheden i grundstykket først blev etableret senere, kan, under hensyn til de økonomiske stærke kautionister og den allerede etablerede sikkerhed i Walls aktierne, ikke føre til et andet resultat.”<sup>100</sup>*

Bestyrelsen bevilgede i sommeren 2007 en forhøjelse af lånet efter forhandlinger med låntager om sikkerhederne for engagementet. Landsretten anførte, at den ændrede sikkerhedsstruktur, som godkendt af bestyrelsen, kunne være ansvarspådragende. Imidlertid blev der stillet yderligere sikkerhed i aktierne samt en ubegrænset selvskyldnerkaution fra ét af selskaberne, og landsretten lagde ved sin vurdering af forhøjelsen særligt vægt på denne kautionists kreditværdighed, og fandt herefter ikke, at forhøjelsen havde været uforsvarlig.<sup>101</sup>

I september 2007 bevilgede direktøren en kredit mod sikkerhed i aktier i et af låntagers koncernselskaber og en aftale om udbyttebegrænsning. Lånet skulle fremadrettet endvidere dækkes med pant i fast ejendom. I oktober 2007 bevilgede bestyrelsen en forhøjelse af engagementet, og af kreditindstillingen fremgik det, at denne forhøjelse blev stillet til rådighed, når Banken havde modtaget tilfredsstillende pant. Bestyrelsen bevilgede dog i november en ændret sikkerhedsstruktur, hvor pantet i fast ejendom blev opgivet, og hvorefter der alene var tale om et blanco-engagement. Landsretten fandt, at både lånet og forhøjelsen, betinget af tilfredsstillende pant, var forsvarligt.<sup>102</sup> Da forhøjelsen

---

<sup>98</sup> Ibid. s. 1273

<sup>99</sup> Ibid.

<sup>100</sup> Ibid. s. 1283

<sup>101</sup> Ibid. s. 1284f

<sup>102</sup> Ibid. s. 1292

af lånet blev stillet til låntagers disposition som et *blanco-engagement*, fandt landsretten imidlertid, at direktøren og bestyrelsesmedlemmet, som havde bevilget engagementet, var erstatningsansvarlige.<sup>103</sup>

I januar 2008 bevilgede bestyrelsen endnu en kredit, som forudsatte sikkerhed i form af kaution samt pant i aktier. Allerede i februar 2008 bevilgede bestyrelsen ændring i sikkerhederne, hvorefter der, fremfor pant i aktierne i selskabet, skulle gives uigenkaldelig transport i en panteret i de aktier, der ville blive udstedt ved en fusion mellem dette selskab og et andet selskab. Dertil skulle der gives pant i fast ejendom. Da det stod klart, at fusionen ikke kunne gennemføres, og Banken dermed ikke kunne opnå pant i aktier udstedt herved, blev kreditten nedskrevet til det aktuelle trækingsbeløb. Af den grund og henset til det foreliggende grundlag på tidspunktet for bevillingen, fandt landsretten ikke, at engagementets etablering eller ændret sikkerhedsstruktur havde været uforsvarligt.<sup>104</sup>

Præmisserne illustrerer en bred margin for skøn, når der stilles tilstrækkelig sikkerhed for bevilgede lån samt ændrede sikkerhedsstrukturer, selv hvor lånene ydes, forinden al sikkerhed i henhold til aftale er opnået. Omvendt illustreres det, at hvor der ikke er reel sikkerhed for engagementet, vil ledelsens beslutning i højere grad anses for uforsvarlig, medmindre ledelsen reagerer<sup>105</sup> på udviklingen i engagementet, herunder sikkerheden. Denne retstilstand synes også at gøre sig gældende for ledelsen i alm. kapital-selskaber,<sup>106</sup> hvorfor bankledelsens ansvar og margin for skøn ikke ses skærpet i relation hertil.

#### 4.3.6. Særligt om betydningen af løbende orientering og opfølgning på engagementer

I februar 2007 bevilgede bestyrelsen et lån mod sikkerhed i aktier, hvis værdi på tidspunktet for bevillingen langt oversteg lånets størrelse. Ved bevillingen tilkendegav bestyrelsen udtrykkeligt, at der skulle ske tæt opfølgning på engagementet. Fra september 2007 begyndte kursen på aktierne at falde, men først i maj 2008 blev bestyrelsen forelagt spørgsmålet om realisation af sikkerheden. Realisation påbegyndtes i juni 2008, men allerede i september 2008 var engagementet ikke længere dækket af sikkerheden grundet kursfaldet.

Da bestyrelsen havde stillet krav om tæt opfølgning og eksekvering ved kurs 3, fandt landsretten ikke bestyrelsesmedlemmerne erstatningsansvarlige for tabet. Derimod fandtes direktøren, som havde det overordnede ansvar for opfølgningen, at være erstatningsansvarlig henset til, at der gik mere end 6 måneder fra det tidspunkt, hvor realisation burde være iværksat, til det reelt skete.<sup>107</sup>

I januar 2007 bevilgedes en personlig kredit baseret på økonomien i låntagers selskab. I december 2007 blev der bevilget en kredit til dette selskab mod sikkerhed i pant i værdipapirer, og sagsøger gjorde gældende, at direktøren var erstatningsansvarlig for tabet på dette engagement. Det var i bevillingen angivet, at der til enhver tid skulle være en overdækning på 40 %. I juli 2008 blev overtrækket på den personlige kredit overflyttet til selskabets kredit inden for rammen herfor. Landsretten lagde til grund, at direktøren herefter måtte have været bevidst om, at kravet om overdækning på 40 % ikke længere var opfyldt. Selskabets årsrapport viste et negativt resultat før skat og egenkapitalen var faldet. Engagementet blev dog forlænget som følge af en afvejning af en strategi for nedbringelse af engagementet. Landsretten frifandt direktøren:

---

<sup>103</sup> Ibid.

<sup>104</sup> Ibid. s. 1298

<sup>105</sup> Se pkt. 4.3.6.

<sup>106</sup> Se pkt. 3.3.1.

<sup>107</sup> Capinordic s. 1282

*”Under hensyntagen til, at der var lagt en strategi for nedbringelse af engagementet, der måtte antages at ville stille Banken bedre end en realisering af sikkerhederne, sammenholdt med, at der reelt alene var tale om en forlængelse til november 2009 (...).”<sup>108</sup>*

Præmissen må læses som et udtryk for landsrettens anerkendelse af ledelsens forretningsmæssige skøn, navnlig i relation til kravene om et loyalt og oplyst grundlag for beslutningerne, idet ledelsen frifindes, hvor denne har holdt sig orienteret og truffet sin beslutning på baggrund af en stillingtagen til de fremkomne oplysninger og loyalt i selskabets interesse.

Præmisserne illustrerer i øvrigt den betydning løbende opfølgning på engagementer tillægges ved vurderingen af, om ledelsens beslutninger har været uforsvarlige. Dette stemmer overens med retspraksis om ledelsesansvaret i alm. kapitalselskaber,<sup>109</sup> hvorfor bankledelsens ansvar eller margin for skøn ikke ses skærpet i denne sammenhæng.

Imidlertid illustreres det, at direktøren oftere ifalder et erstatningsansvar end bestyrelsen. Præmisserne synes dog ikke at kunne læses som et skærpet ansvar for direktøren qua stillingen i en finansiel virksomhed, men derimod som udtryk for at ansvarsvurderingen foretages i henhold til ledelsesmedlemmernes opgaver og funktioner.<sup>110</sup> Da direktører varetager den daglige drift, har de typisk en pligt til at gå dybere i detaljerne,<sup>111</sup> og de antages derfor at have større kendskab til Bankens og låntageres økonomiske forhold og dermed forsvarligheden af engagementer. Præmisserne synes at tiltræde dette.

#### 4.4. Landsrettens resultat

Landsretten fandt, at Bankens forretningsmodel var risikabel og gjorde Banken sårbar for konjunkturændringer som bl.a. finanskrisen, men valget af forretningsmodellen kunne ikke i sig selv anses for værende ansvarspådragende. Landsretten fandt heller ikke, at Bankens organisering, opgavefordeling samt generelle virkemåde i sig selv var ansvarspådragende.

Ved en gennemgang og vurdering af hvert enkelt engagement fandt landsretten, at kun en mindre del af Bankens samlede tab kunne henføres til ansvarspådragende handlinger eller undladelser fra ledelsens side, hvorfor det ikke kunne lægges til grund, at tabet påført af ledelsen i sig selv kunne have medført Bankens konkurs. Landsretten tog således ikke sagsøgers principale påstand til følge. Ledelsen blev herefter holdt erstatningsansvarlig for ni tabsgivende engagementer.

#### **Analyse af afgørelsen i Amagerbanken-sagen i henhold til ledelsesansvaret**

Den 7. februar 2011 blev Amagerbanken<sup>112</sup> erklæret konkurs. Sagen vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt den tidligere ledelse<sup>113</sup> i Banken havde handlet erstatningspådragende ved varetagelsen af deres ledelseshverv i forbindelse med fire konkrete engagementer. Dommen<sup>114</sup> er anket til landsretten.

---

<sup>108</sup> Ibid. s. 1319

<sup>109</sup> Se pkt. 3.3.1.

<sup>110</sup> Se pkt. 3.1. og note 49 og 50

<sup>111</sup> Werlauff (2016) s. 20f

<sup>112</sup> Herefter: Banken

<sup>113</sup> 11 medlemmer af ledelsen var stævnet i sagen, herunder bestyrelsesformand og – næstformand, bestyrelsesmedlemmer (herunder medarbejdervalgte) samt direktører. Disse betegnes herefter ”ledelsen”.

<sup>114</sup> Dom afsagt af Retten i Lyngby d. 12. juni 2017 i sag nr. BS 159-509/2013. Herefter: Amagerbanken

#### 4.5. Parternes påstande og anbringender

Sagsøger gjorde gældende, at den tidligere ledelse var erstatningsansvarlig for Bankens tab på fire konkrete engagementer som følge af ledelsens ansvarspådragende handlinger og undladelser. Til støtte herfor fremførte sagsøger bl.a.<sup>115</sup> anbringender om generelle forhold, herunder kritik af Bankens organisation, hvortil sagsøger gjorde gældende, at der, som følge af Bankens administrerende direktørs mange roller i Banken, ikke forelå nogen reel funktionsadskillelse mellem erhvervsafdelingen og kreditkontoret, hvilket indebar en ”kortslutning” af kontrolfunktionen varetaget af kreditkontoret. Sagsøger gjorde gældende, at sådan organisation og kreditsagsbehandling var uforsvarlig, og at ledelsen havde handlet ansvarspådragende ved ikke at sikre, at Banken de facto opfyldte kravene i FIL § 71 samt SL § 115-118.<sup>116</sup> Dette har, i sammenhæng med Bankens risikoprofil, herunder strategi om at finansiere projekter inden for en konjunkturfølsom ejendomsbranche, betydet, at Bankens samlede risikoprofil fordrede en større forsigtighed end normalt ved ledelsens vurdering af påtagne risici, idet risikoprofilen bevirkede, at Banken var dårligt polstret mod en finansiel krise. Hertil gjorde sagsøger gældende, at en sådan krise er resultat af konjunktursvingninger, som Banken kunne have værnet sig mod med en forsvarlig kreditorganisation, mindre risikobetonet strategi samt opfyldelse af regler i FIL, som netop skulle sikre, at Banken kunne modstå en finansiel krise. Af disse grunde kunne finanskrisen ikke påberåbes som diskulperende. Sagsøger gjorde gældende, at ledelsens handlinger og undladelser skulle bedømmes under hensyn til ovennævnte forhold, hvorfor ansvarsnormen, som i øvrigt tog udgangspunkt i culpanormen, jf. ASL § 140, stk. 1 og SL § 361, stk. 1, var skærpet henset til de skærpede forpligtelser for en bankledelse, herunder måtte det indgå i ansvarsvurderingen, hvorvidt ledelsen havde overholdt lovgivning, Bankens vedtægter, forretningsgange og politikker samt bestyrelsens forretningsorden. Sagsøger gjorde gældende, at Banken havde tilsidesat disse, hvis formål i øvrigt var at sikre en forsvarlig beslutningskompetence, hvorfor ledelsen ikke kunne holdes ansvarsfri efter princippet om The Business Judgement Rule.

Ledelsen nedlagde påstande om frifindelse. Til støtte herfor henviste ledelsen bl.a.<sup>117</sup> særligt til betydningen af Capinordic Bank-afgørelsen og gjorde anbringender gældende i overensstemmelse med resultatet af denne afgørelse.

#### 4.6. Analyse af afgørelsen i relation til ansvarsgrundlaget og det forretningsmæssige skøn

I henhold til ansvarsvurderingen indledte retten med at henvise til landsrettens afgørelse i Capinordic Bank-sagen og anførte med udgangspunkt i principperne fastlagt i denne, at enhver lånebevillings forsvarlighed beror på en konkret vurdering af, hvilke krav der må stilles til en debtors økonomiske forhold i det enkelte tilfælde, for at lånebevillingen kan anses for forsvarlig. Retten fandt ikke, at sagsøger havde belyst, hvilke krav der generelt kunne stilles til et forsvarligt grundlag, hvortil retten bemærkede:

*”(...) der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af Amagerbanken[sic] bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån.”<sup>118</sup>*

Retten lagde til grund, at ingen dispositioner omfattet af sagen havde været til fordel for nærstående, hverken i Banken selv eller i Amagerbanken-koncernen, hvorfor der ikke fandtes:

---

<sup>115</sup> Se Amagerbanken s. 592 ff.

<sup>116</sup> Tidligere ASL § 54

<sup>117</sup> Se i øvrigt Amagerbanken s. 640 ff.

<sup>118</sup> Ibid. s. 1071



*”grundlag for at fravige udgangspunktet om forsigtighed i prøvelsen af det forretningsmæssige skøn.”<sup>119</sup>*

Retten indledte således med, som i Capinordic, utvetydigt at anerkende det forretningsmæssige skøn. Præmissen synes at tillægge kravet om loyalitet særlig vægt, idet dette er det afgørende for, at der i sagen udvises forsigtighed i prøvelsen. Formodningen for beslutningers forsvarlighed, jf. The Business Judgement Rule, anerkender således atter som et udgangspunkt i dansk retspraksis.<sup>120121</sup>

Retten foretog herefter en vurdering af, om en eller flere af ledelsesmedlemmerne konkret havde handlet ansvarspådragende i forbindelse med hvert engagement omfattet af sagen.

I det følgende fremhæves præmisser til illustration af, hvad landsretten tillagde betydning ved ansvarsbedømmelsen samt marginen for det forretningsmæssige skøn.

#### *4.6.1. Særligt om betydningen af tilsidesættelse af FIL og Bankens kreditpolitik*

Retten fastslog, at overtrædelse af FIL og Bankens kreditpolitik ikke i sig selv var ansvarspådragende for ledelsen. Afgørende var om overtrædelserne havde forårsaget et tab for Banken.<sup>122</sup> Særligt gjorde sagsøger gældende, at overtrædelse af FIL § 71 og SL §§ 115-118 havde medført en kortslutning af kontrolfunktionen som følge af manglende funktionsadskillelse og dermed en uforsvarlig kreditorganisation samt kreditsagsbehandling, og at det måtte påhvile ledelsen at bevise, at der ikke var sammenhæng mellem den uforsvarlige adfærd og tabet. Herom anførte retten:

*”Det forhold, at kreditororganisationen måtte have været indrettet på en måde, der ikke adskilte udførelsen af opgaver fra kontrollen af samme, er ikke i sig selv ansvarspådragende. (...) På den baggrund finder retten ikke grundlag for at lempe den bevisbyrde, der påhviler [sagsøgte] i relation til ansvarsgrundlag og årsagssammenhæng.”<sup>123</sup>*

Retten tog således ikke stilling til sagsøgers anbringende om en strengere ansvarsnorm for ledelsen i en bank end i et alm. kapitalsselskab henset til skærpede forpligtelser, men tiltrådte de alm. erstatningsretlige betingelser for vurderingen af et erstatningsansvar, herunder præciserede bevisbyrdereglerne, hvorefter krav til bevisførelse er de samme over for bankledelser som over for ledelser i alm. kapitalsselskaber.

#### *4.6.2. Særligt om betydningen af Finanstilsynets, revisionens og øvrige rådgiveres vurdering af engagementer*

Retten fandt, at det ved vurdering af en lånebevillings forsvarlighed måtte tillægges en ikke ubetydelig vægt, at engagementet havde været genstand for en vurdering af Finanstilsynet<sup>124</sup>, da Tilsynet havde været bekendt med de forhold, der blev gjort gældende af sagsøger som uforsvarlige. Endvidere bemærkedes det, at også revisionens vurdering af engagementer måtte tillægges vægt ved vurderingen af bevillingers forsvarlighed.

---

<sup>119</sup> Ibid.

<sup>120</sup> Når dispositioner er sket mellem ikke-nærstående.

<sup>121</sup> Med forbehold for at Capinordic- og Amagerbanken-dommene er anket.

<sup>122</sup> Amagerbanken s. 1072

<sup>123</sup> Ibid.

<sup>124</sup> Herefter: Tilsynet

*”Retten har herved tillige lagt vægt på, at Finanstilsynet ved sine inspektioner i Amagerbanken i 2008 og 2009 ikke har omtalt, at der skulle være en usædvanlig risiko forbundet med valutarammen i Østerfælled-engagementet, ligesom hverken intern revision eller ekstern revision har anført dette.”<sup>125</sup>*

Det fremgår endvidere ved en gennemgang af engagementerne, at retten i bedømmelsen har tillagt det betydning, at øvrige rådgivere har adviseret ledelsen:

Ved Bankens lånebevilling til låntagers finansiering af et ejendomskompleks bestod den primære risiko i, om der var tilstrækkelig likviditet i investeringen til honorering af finansieringskilderne, idet låntagers likviditet skulle fremkomme ved lejeindtægter og provenuer ved frasalg af lejligheder. Rentudvikling, salgstakst samt fraflytning ville derfor have stor indflydelse på likviditeten, ligesom det var nødvendigt, at lejlighederne blev solgt til de anførte priser. Salgspriserne blev vurderet realistiske af Nybolig Peter Norvig Projektsalg samt af ejendomsmæglerkæden Home. Dertil afgav to revisorer erklæring om, at budgetforudsætningerne gav et rimeligt grundlag for budgettet. Retten fandt herefter, at ledelsen med rette kunne anse prisniveau og frasalgstakt, hvilken blev verificeret ved et advokatfirmas due diligence, for realistiske, hvorfor ledelsen ikke havde handlet uforsvarligt.<sup>126</sup> Risici forbundet med bevillingen blev således afdækket af både ejendomsmægler, revisor og advokat. Hermed illustreres det, at ledelsens forretningsmæssige skøn særligt udstrækkes, når ledelsen er adviseret af professionelle rådgivere på området og skønner i tiltro til rådgiveres anbefaling og vurdering.

Spørgsmålet om et muligt erstatningsansvar for en bevilget valutaramme angik, hvorvidt ledelsen burde have lukket denne tidligere end gjort henset til opståede tab. Herom anførtes det, at Banken havde kontaktet valutaanalytikere, som understøttede Bankens vurdering, ligesom eksperter råd var at blive i positionen. Retten frifandt ledelsen, idet manglende nedlukning af valutarammen fandtes at være sket på et grundlag:

*”(...) der var underbygget af relevante og aktuelle oplysninger om tab samt valutakursudvikling og prognoser fra interne og eksterne, herunder udenlandske, markedsanalytikere.”<sup>127</sup>*

Ved en gennemgang af rettens bedømmelse af engagementerne illustreres det, at ledelsen holdes ansvarsfri i tilfælde, hvor Tilsynet og revisionen har vurderet engagementerne, uden at dette gav anledning til bemærkninger. Samme illustreres i forhold til øvrige rådgivere og eksperter på området. Rettens resultat understøtter hidtidig retspraksis,<sup>128</sup> hvorefter marginen for skønnet udvides, når ledelsen har handlet i tiltro til og efter vejledning fra professionelle på området. Bankledelsens ansvar ses således ikke skærpet i forhold til ledelsesansvaret i alm. kapitalsekskaber i denne forbindelse.

*4.6.3. Særligt om betydningen af finanskrisen og tidspunktet for engagementers indgåelse mv*  
Retten fastslog, at det indgik i ansvarsvurderingen, at hovedengagementer i sagen blev etableret før finanskrisen og før Tilsynets advarsel om omfattende ejendomseksponering i september 2008.<sup>129</sup> Spørgsmålet var herefter, om det var ansvarspådragende for ledelsen at forlænge engagementer samt give merbevillinger efter dette tidspunkt:

---

<sup>125</sup> Amagerbanken s. 1082. Se i øvrigt også ibid. s. 1088f

<sup>126</sup> Ibid. s. 1075f

<sup>127</sup> Ibid. s. 1086

<sup>128</sup> Se pkt. 3.3.1.

<sup>129</sup> Amagerbanken s. 1072

*”Herefter, og idet formålet med merbevillingen var at afværge et tvangssalg i en vanskelig markeds-situation, finder retten, at [ledelsen] handlede i saglig varetagelse af Amagerbankens interesser som nødlidende panthaver og dermed ikke uforsvarligt.”<sup>130</sup>*

Retten havde særligt lagt vægt på, at det ikke var godtgjort, at aktiverne kunne sælges uden nævneværdigt tab i efteråret 2008. Præmissen illustrerer en bred margin for skøn, når ledelsen træffer sin beslutning på et oplyst grundlag og i selskabets interesse.

#### *4.6.4. Særligt om betydningen af sikkerhedsstillelse for engagementer*

Retten lagde til grund, at Banken ved et lån til låntagers finansiering af et ejendomskompleks havde modtaget sikkerhed for lånene bl.a. i form af pant i ejendommen som 2. prioritetspanthaver. Retten bemærkede, at det var uden betydning for forsvarligheden af lånet, at der ikke blev stillet krav om kaution fra øvrige selskaber i koncernen, som låntager indgik i:

*”(...) på tidspunktet for lånenes bevilling i hvert fald i det væsentlige var fuld dækning for de ydede lån inden for pantet i ejendommen (...)”<sup>131</sup>*

Engagement blev i 2007 refinansieret, hvor Banken forpligtede sig til at finansiere låntagers likviditetsunderskud i overensstemmelse med et fastlagt budget, hvorefter, såfremt budgettet holdt, udviklingen i ejendommens værdi var fornuftig for Banken. Henset til forudsætningerne i budgettet, fastslog retten, at det ikke kunne føre til anden vurdering, at lånene henstod uden afdrag i op til 15 år, eller at der ikke blev krævet yderligere sikkerhedsstillelse fra øvrige selskaber i koncernen.<sup>132</sup> I 2008 overdragedes selskabet, der ejede ejendomskomplekset, hvorefter selskabets forpligtelser over for Banken ophørte. Forpligtelserne blev overtaget af de tre nye ejere, som stillede personlig kaution herfor, indbetalte 30 mio. kr. på en sikringskonto i Banken samt gav tilsagn om indbetaling af 20 mio. kr. årligt til dækning af renter på engagementet. Herefter blev der bevilget en valutaramme med tabsramme på 100 mio. kr. Retten lagde til grund, at kautionisterne var formuende på kautionstidspunktet, og at etableringen af valutarammen ikke forøgede Bankens risiko ved engagementet i et sådant omfang, at ledelsen kunne siges at have handlet uforsvarligt.<sup>133</sup>

Resultatet må læses som en udvidelse af det forretningsmæssige skøn, når der på tidspunktet for beslutningen om lånebevilling foreligger en tilstrækkelig sikkerhed for lånet. Dette stemmer overens med retspraksis<sup>134</sup> om ledelsesansvar i et alm. kapital-selskab, og bankledelsens ansvar eller skøn ses således ikke skærpet i relation hertil.

#### *4.6.5. Særligt om betydningen af løbende orientering og stillingtagen til engagementer*

Banken finansierede forud for 2008 kundegruppers erhvervelse af aktier som porteføljekreditter, hvilke indeholdt et spredningskrav i relation til kursværdien af aktier og kredittens maksimum på købstidspunktet. I 2008 blev en række bevillinger, hvor spredningskravet var fraveget, meddelt på baggrund af Management Summaries udarbejdet af Bankens erhvervsafdeling. Af disse fremgik det, at kreditorganisationen havde forholdt sig til sikkerhedsstillelsen, Bankens samlede eksponering på

---

<sup>130</sup> Ibid. s. 1088

<sup>131</sup> Ibid. s. 1076

<sup>132</sup> Ibid. s. 1078f

<sup>133</sup> Ibid. s. 1082

<sup>134</sup> Se pkt. 3.3.1.

tværs af kundegrupper, vurderet det samlede investeringsrationale samt foretaget en konkret kreditvurdering af hver kunde, herunder af kundens betalingssevne i tilfælde af kursfald. På baggrund heraf fandt retten ikke, at bevilling af kreditterne var uforsvarlige:

*"(...) sagsøgte i Kreditkomitéen henholdsvis bestyrelsen i Amagerbanken har haft et fyldestgørende grundlag for at meddele de omhandlede bevillinger i begyndelsen af 2008."*<sup>135</sup>

Præmissen illustrerer, at fravigelse af interne politikker og krav til kreditgivningen ikke i sig selv er ansvarspådragende, selv hvor et engagement viser sig tabsgivende. Præmissen illustrerer altså en bred margin for skøn, når ledelsen har holdt sig orienteret og på baggrund af en stillingtagen til de foreliggende oplysninger truffet sin beslutning.

I 2009 forlængede Banken en valutaramme, og sagsøger gjorde gældende, at dette var ansvarspådragende. Retten fandt ikke, at dette var tilfældet, men bemærkede imidlertid at fortsættelsen:

*"(...) medførte en skærpet pligt for de sagsøgte til løbende at overvåge og tage stilling til udviklingen i de åbentstående valutapositioner."*<sup>136</sup>

Retten lagde til grund, at ledelsen i første halvår 2010 løbende blev orienteret om udviklingen i tabet på valutarammen. Vurdering af forsvarligheden angik herefter baggrunden for, at valutarammen først blev lukket i juni 2010. Ledelsen anførte, at engagementet blev drøftet gennem hele foråret 2010, ligesom der blev indhentet råd fra eksperter. Retten fandt, at fortsættelsen af valutarammen var forsvarlig og underbygget af bl.a. oplysninger om tab samt truffet på et oplyst grundlag:

*"(...) direktionen og bestyrelsen kontinuerligt overvågede, drøftede og tog stilling til udviklingen i de åbentstående valutapositioner."*<sup>137</sup>

Den skærpede forpligtelse til løbende overvågning bør næppe læses som begrundet i ledelsens stilling i en finansiel virksomhed contra ledelsen i et alm. kapitalselskab, men alene begrundet i omstændighederne på tidspunktet for fortsættelsen, herunder bl.a. kautionsisternes økonomiske situation. Det kan derfor ikke af denne præmis udledes, at retten anvender en mere skærpet ansvarsbedømmelse som følge af, at culpanormen udfyldes og vurderes i relation til ledelsens opgaver og pligter,<sup>138</sup> som i dette tilfælde var skærpet.

Præmisserne må derimod læses som udtryk for anerkendelsen af det forretningsmæssige skøn, særligt i relation til kravet om at træffe beslutning på et oplyst grundlag. Skønnet må i øvrigt anses for udvidet, når ledelsen følger op på engagementet og tager stilling til foreliggende oplysninger. Dette stemmer overens med retspraksis<sup>139</sup> om ledelsesansvar i alm. kapitalselskaber, og et skærpet ansvar for bankledelsen kan således ikke udledes af en sammenligning heraf.

#### 4.7. Rettens resultat

Retten fandt efter vurderingen af forsvarligheden af engagementerne ikke grundlag for at pålægge ledelsen et erstatningsansvar. Retten tog således ledelsens frifindelsespåstande til følge.

---

<sup>135</sup> Amagerbanken s. 1091

<sup>136</sup> Ibid. s. 1084

<sup>137</sup> Ibid. s. 1086

<sup>138</sup> Se pkt. 3.1.

<sup>139</sup> Se pkt. 3.3.1.

**Analyse af afgørelsen i Roskilde Bank-sagen i henhold til ledelsesansvaret**  
Den 3. marts 2009 blev Roskilde Bank A/S<sup>140</sup> erklæret konkurs. Sagen vedrørte bl.a.<sup>141</sup> spørgsmålet om, om Bankens tidligere ledelse kunne holdes erstatningsansvarlig for Bankens konkurs, subsidiært for tab på ti konkrete engagementer. Dommen<sup>142</sup> er anket til Højesteret.

#### 4.8. Sagsøgers påstande og anbringender

Sagsøger gjorde gældende, at ledelsen havde handlet ansvarspådragende ved generelt at have drevet Banken uforsvarligt, dels som følge af handlinger og undladelser på en række områder, dels i relation til ti konkrete engagementer, hvilket havde medført Bankens konkurs, hvorfor ledelsen var erstatningsansvarlig for det tab, som Banken herved havde lidt.

Sagsøger gjorde gældende, at et erstatningsansvar ikke blot fulgte af den dagældende ASL § 140, men at ansvarsnormen var skærpet som følge af professionskrav og skærpede krav i FIL. Ledelsen havde i øvrigt ikke haft tilstrækkeligt grundlag til at udøve forretningsmæssige skøn. Til støtte for sin påstand gjorde sagsøger bl.a.<sup>143</sup> anbringender gældende om ledelsens forsømmelser, herunder i form af en uforsvarlig organisation, styring og tilsyn af kreditvirksomheden samt manglende efterkommelse af Finanstilsynets advarsler og sikring af et tilstrækkeligt kapitalberedskab. Sagsøger gjorde gældende, at kreditpolitikken var tilsidesat, og i øvrigt i høj grad, ligesom kreditstrategien, fastlagt af direktionen i strid med ASL § 54 og FIL §§ 70-71. Bestyrelsen havde forsømt at føre tilsyn med direktionen, ligesom den samlede ledelse havde forsømt at følge op på bevilgede engagementer.

Om engagementerne gjorde sagsøger navnlig gældende, at ledelsen havde handlet ansvarspådragende ved at videreføre, udvide samt undlade at afvikle disse i tide, særligt henset til låntageres usikre betalingsevne. Det var tilmed uforsvarligt, at en række engagementer var etableret og nogle videreført og udvidet af underordnede medarbejdere, uden at ledelsen efterfølgende afviklede disse.

Sagsøger indtalte subsidiært et krav mod ledelsen for tab opstået ved udbetaling af erstatning for mangelfuld rådgivning vedrørende produktet Aktiv Boliginvest og ved salg af aktier i Banken.<sup>144</sup>

#### 4.9. Sagsøgtes påstande og anbringender

Ledelsen nedlagde påstand om frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb, og gjorde til støtte herfor bl.a.<sup>145</sup> gældende at forholdene i Banken, påberåbt som uforsvarlige af sagsøger, i høj grad var bekræftet som forsvarlige af intern og ekstern revision samt Finanstilsynet, og at årsagen til Bankens konkurs i øvrigt kunne henføres til finanskrisen.

---

<sup>140</sup> Herefter: Banken

<sup>141</sup> Der var tillige anlagt sag mod revisionen. Specialet behandler ikke ansvarsbedømmelsen af denne.

<sup>142</sup> Dom afsagt af Østre Landsrets 7. afd. den 7. november 2017 i sag nr. B-1291-10 og nr. B-1851-10. Herefter: Roskilde Bank

<sup>143</sup> Se Roskilde Bank s. 302 ff.

<sup>144</sup> Af hensyn til omfanget af specialet og idet det findes, at centrale præmisser og resultater fremgår af bedømmelsen af den principale påstand, vil den subsidiære påstand, som landsretten i øvrigt frifandt ledelsen for, ikke blive behandlet yderligere. For nærmere, se ibid. s. 548 ff.

<sup>145</sup> For nærmere om det enkelte indstævnte ledelsesmedlems anbringender, se ibid. s. 319 ff.

#### 4.10. Analyse af afgørelsen i relation til ansvarsgrundlaget og det forretningsmæssige skøn

Indledningsvist fastlagde landsretten, at ansvarsnormen for en bankledelse, som følger af SL § 361, stk. 1<sup>146</sup>, bygger på et culpaansvar:

*”Der er hverken i bestemmelsens ordlyd, lovgivning i øvrigt, teori eller praksis grundlag for at fastslå, at der gælder et skærpet ansvar for direktion og bestyrelse i en bank, herunder i form af et særligt professionsansvar.”*<sup>147</sup>

Landsrettens efterfølgende gennemgang af Bankens generelle forhold viste, med udgangspunkt i denne ansvarsnorm, en række kritisable forhold i relation til driften af Banken, som dog ikke i sig selv medførte et ansvar for ledelsen. Afgørende var om forholdene samlet set kunne statuere en ansvarspådragende adfærd for ledelsen, hvilket måtte vurderes inden for rammen af en almindelig og sædvanlig ansvarsvurdering.<sup>148</sup><sup>149</sup> Landsretten fandt ikke, at det var tilfældet i relation til den generelle bankdrift, endsi­ge at sagsøger havde ført bevis for, at summen af forholdene havde medført tab for Banken.<sup>150</sup>

Landsretten vurderede herefter de konkrete engagementer, herunder hvorvidt ledelsen i det konkrete tilfælde havde handlet uforsvarligt, og om ledelsen af den grund var ansvarlig for Bankens konkurs. Landsretten anførte, at vurderingen heraf måtte foretages på baggrund af de, på tidspunktet for beslutningen om at yde en lånebevilling, foreliggende oplysninger samt på grundlag af den viden, hvert ledelsesmedlem havde eller havde adgang til. Endvidere anførtes det, at en beslutning om lånebevilling som udgangspunkt er baseret på et forretningsmæssigt skøn, hvilket landsrettens vurdering af forsvarligheden ligeledes måtte være i hvert enkelt tilfælde, hvorfor:

*”(...) der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet ved bevilling af et lån.”*<sup>151</sup>

*”Hvor andre hensyn end hensynet til bankens forretning måtte have foreligget, finder landsretten således, at der må stilles skærpede krav til, at direktion og bestyrelse har sikret, at hensynet til banken ikke er blevet tilsidesat.”*<sup>152</sup>

Præmisserne anerkender, i overensstemmelse med Capinordic- og Amagerbanken-dommene, utvetydigt det forretningsmæssige skøn som et udgangspunkt ved dispositioner mellem ikke-nærstående, hvorimod der gøres en væsentlig indskrænkning i skønnet samt stilles skærpede krav til ledelsen, når det findes, at der ikke er handlet loyalt i Bankens interesse.

I det følgende vil centrale præmisser og resultater om Bankens generelle forhold samt for de konkrete engagementer blive fremhævet og analyseret. Disse behandles samlet, idet det efter en gennemgang kan udledes, at faktorer af betydning for ansvarsvurderingen i henhold til den generelle drift og de konkrete engagementer i høj grad er de samme.

---

<sup>146</sup> Tidligere ASL § 140

<sup>147</sup> Roskilde Bank s. 443

<sup>148</sup> Ibid. 489

<sup>149</sup> Med præmissen understreges det, at der ikke gælder et skærpet ansvar for bankledelsen.

<sup>150</sup> Ibid.

<sup>151</sup> Ibid. s. 491

<sup>152</sup> Ibid. s. 492

4.10.1. Særligt om betydningen af valg af strategi og tilsidesættelse af FIL og Bankens kreditpolitik  
Sagsøger gjorde gældende, at Bankens vækststrategi var uforsvarlig, men landsretten anførte, at valget af denne ikke i sig selv var uforsvarlig og ansvarspådragende. Afgørende ved vurderingen heraf var, om der ved driften af Banken blev taget højde for den forøgede risiko forbundet med strategien, og landsretten fastslog, at bevisførelsen ikke gav grundlag for at konstatere, at ledelsen generelt på uforsvarlig vis ikke havde sikret sig tilstrækkelig stillingtagen til denne risiko.<sup>153</sup>

Sagsøger gjorde videre gældende, at Bankens kreditorganisation var mangelfuld, særligt som følge af tilsidesættelse af Bankens kreditpolitik og bestemmelser i FIL som følge af omfanget af presserende bevillinger, uklare retningslinjer og procedure for udlån samt manglende funktionsadskillelse mellem afdelinger. Landsretten fandt, at den manglende funktionsadskillelse var kritisabel, men bevisførelsen havde ikke givet fornødent grundlag til at fastslå, at dette havde haft betydning for Bankens kreditgivning.<sup>154</sup> Det samme fandt landsretten i henhold til anvendelsen af presserende bevillinger, men bemærkede imidlertid at uforsvarligheden herved måtte vurderes konkret i de tilfælde, hvor en kredit var bevilliget som presserende.<sup>155</sup>

Om fravigelse af kreditpolitikken bemærkede landsretten:

*”Det kan imidlertid ikke i sig selv anses for ansvarspådragende, at bankens kreditpolitik er blevet fraveget. Afgørende er således, om en sådan fravigelse konkret må anses for saglig og velbegrundet.”*<sup>156</sup>

Landsretten anførte desuden, at bestyrelsen i enhver henseende kan fravige egne retningslinjer eller tillade en fravigelse heraf. Et ansvar herfor måtte derfor bero på en konkret vurdering i hvert tilfælde.<sup>157</sup>

Landsretten fandt end ikke, at en sådan tilsidesættelse var uforsvarlig eller gav anledning til at tilsidesætte det skøn, der lå til grund for beslutningen i relation til et tabsgivende engagement, da det ikke var godtgjort, at beslutningen, på det tidspunkt den blev truffet, var uforsvarlig.<sup>158</sup>

Præmisserne illustrerer en bred margin for ledelsens skøn ved valg af generelle driftsforhold, selv ved efterfølgende tilsidesættelse heraf eller af lovgivning. Der må i det enkelte tilfælde foretages en konkret vurdering af betydningen heraf samt uforsvarligheden herved. Tilsidesættelser indgår således i ansvarsbedømmelsen, men begrunder ikke i sig selv et erstatningsansvar.

#### 4.10.2. Særligt om betydningen af Finanstilsynets og revisionens vurderinger

Om de generelle forhold i Banken gjorde sagsøger bl.a. gældende, at Bankens organisation var uforsvarlig. Landsretten bemærkede om personsammenfald mellem afdelinger, at hverken intern eller ekstern revision havde anset sådant for problematisk eller unormalt, ligesom Finanstilsynet<sup>159</sup> ikke

---

<sup>153</sup> Ibid. s. 453

<sup>154</sup> Ibid. s. 457

<sup>155</sup> Ibid. s. 477f

<sup>156</sup> Ibid. s. 463

<sup>157</sup> Ibid. s. 481

<sup>158</sup> Ibid. s. 505f

<sup>159</sup> Herefter: Tilsynet

havde adresseret forholdet over for Banken som led i sin tilsynsvirksomhed. Landsretten fandt herefter ikke, at personsammenfaldet havde haft generel betydning for Bankens kreditgivning.<sup>160</sup>

Om bankens forretningsgange anførte landsretten, at de ikke generelt var tilrettelagt på en uforsvarlig og ansvarspådragende måde. Ved bedømmelsen heraf henviste landsretten i øvrigt til revisionens vurdering af Bankens interne kontroller og forretningsgange.<sup>161</sup>

Ved landsrettens vurdering af Bankens udstrakte anvendelse af presserende bevillinger, anførte landsretten, at det måtte:

*”(...) indgå som et moment, at Finanstilsynet var bekendt hermed, (...) og i lys af Finanstilsynets holdning er der efter landsrettens opfattelse ikke (...) handlet ansvarspådragende fra direktionens eller bestyrelsens side.”<sup>162</sup>*

Sagsøger gjorde endvidere gældende, at Bankens anvendelse af finanskonstruktioner udgjorde en uforsvarlig form for sikkerhed. Tilsynet havde anmodet Banken om en redegørelse for konstruktionerne samt Bankens styring af disse, hvilken Banken fremlagde. Landsretten bemærkede:

*”Finanstilsynet foretog sig herefter ikke videre. Landsretten lægger afgørende vægt herpå (...)”<sup>163</sup>*

I relation til de konkrete engagementer lagde landsretten til grund, at Tilsynet var bekendt med en række af de forhold, som sagsøger gjorde gældende som uforsvarlig långivning, at Banken siden 2006 havde været under skærpet tilsyn og:

*”Den omstændighed, at et engagement er blevet gennemgået af Finanstilsynet (...) må indgå med en ikke ubetydelig vægt i landsrettens vurdering af den konkrete kreditgivning.”<sup>164</sup>*

Præmisserne tilslutter sig resultatet i Capinordic- og Amagerbanken-dommene, hvorefter marginen for skøn er bred, når ledelsens beslutninger er vurderet af Tilsynet og revision, og uden at dette har givet anledning til bemærkninger. Præmisserne illustrerer desuden, at denne margin for skønnet både gælder i relation til beslutninger om generelle forhold samt om konkrete engagementer.

#### 4.10.3. Særligt om betydningen af et fyldestgørende grundlag for beslutninger

Om et fyldestgørende grundlag for ledelsens beslutninger bemærkede landsretten, at en beslutning om lånebevilling som udgangspunkt måtte være baseret på en kreditvurdering af kunden:

*”(...) en kreditgivning uden nogen form for konkret og umiddelbart forudgående kreditvurdering som udgangspunkt må betegnes som uforsvarlig.”<sup>165</sup>*

I september 2007 bevilgedes et lån mod sikkerhedsstillelse og opfyldelse af vilkår for Bankens medvirken til låntagers opkøb af koncern. Sagsøger gjorde gældende, at ledelsen havde handlet ansvarspådragende ved bevillingen, men landsretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte det udøvede skøn, idet det bemærkedes:

---

<sup>160</sup> Roskilde Bank s. 456f

<sup>161</sup> Ibid. s. 464

<sup>162</sup> Ibid. s. 477f

<sup>163</sup> Ibid. s. 485

<sup>164</sup> Ibid. s. 493

<sup>165</sup> Ibid. s. 470



*”(...) indstillingen i den skriftlige bevilling fremstår gennemarbejdet med fornøden dokumentation og argumentation for indgåelsen af engagementer, herunder for bankens vilkår og sikkerheder.”<sup>166</sup>*

Præmisserne må læses som en tilslutning til princippet i The Business Judgement Rule, hvorefter ledelsen alene holdes ansvarsfri for fejlskøn, når skønnet foretages på et fyldestgørende, og i øvrigt loyalt, grundlag.

#### *4.10.4. Særligt om betydningen af løbende orientering og stillingtagen til engagementer*

I en skriftlig bevilling fra juni 2007 fremgik det om engagementet med låntager, at dette var vokset kraftigt, og at likviditeten var under pres. Ledelsen forklarede, at man havde fokus på engagementet, ligesom Banken tilbage i 2006 havde bedt låntager om et likviditetsbudget, hvilket låntager ikke fandt muligt at udarbejde. Landsretten lagde til grund, at hverken direktion eller Team Kredit fandt engagementet problematisk før medio 2007, hvorefter man fulgte engagementet og påbegyndte en afvikling i første halvår af 2008. Landsretten frifandt ledelsen idet:

*”Der er ikke grundlag for at fastslå, at banken endsige bestyrelsen burde have reageret og taget initiativ til afvikling af engagementet på et tidspunkt forud herfor.”<sup>167</sup>*

Ved en skriftlig bevilling i februar 2008 anmodedes om prolongering og forhøjelse af byggelån til en concerns projekt. Landsretten lagde til grund, at bestyrelsen forud for bevillingen havde beskæftiget sig med projektet, at der forhandlede med en anden koncern om overtagelse af byggestyringen, at revisionen var opmærksom på et muligt behov for nedskrivning på engagementet, ligesom Banken løbende rykkede for budget for færdiggørelse af første etape af projektet.

Landsretten fandt, at bestyrelsen havde grund til at tro, at der blev ført fornøden kontrol. Dertil blev det lagt til grund, at bevillingen var led i et forsøg på at begrænse Bankens tab, og landsretten fandt ikke grundlag for at fastslå, at det var ansvarspådragende, at bestyrelsen ikke tidligere havde skønnet at afvikle engagementet.<sup>168</sup>

Præmisserne illustrerer, at ledelsen overlades en bred margin for skøn, når denne løbende foretager opfølgning på engagementer og træffer sine beslutninger på et oplyst grundlag. Dette tillægges betydning ved vurderingen af forsvarligheden, hvilket tilmed understreges af nedenstående præmis vedrørende lån til køb af aktier i Banken, som blev bevilget uden forudgående kreditvurdering og efterfølgende uden løbende stillingtagen til forsvarligheden heraf:

*”Bestyrelsen, der (...) godkendte beslutningen om at yde lånene, og som i hvert fald løbende blev orienteret om aktiesalgene uden at foretage sig yderligere i den anledning, har tillige handlet uforvarsligt.”<sup>169</sup>*

Ovenstående er ikke udtryk for et skærpet ansvar for en bankledelse, men derimod helt i overensstemmelse med retspraksis om ledelsesansvar i alm. kapitalselskaber.

---

<sup>166</sup> Ibid. s. 527

<sup>167</sup> Ibid. s. 499

<sup>168</sup> Ibid. s. 521ff

<sup>169</sup> Ibid. s. 470

#### 4.10.5. Særligt om betydningen af sikkerhedsstillelse for engagementer

Ved en skriftlig bevilling i september 2005 anmodedes der bl.a. om et byggelån til et anpartsselskabs finansiering af en ejendom. Som sikkerhed for lånet fik Banken pant i anparterne i det låntagende selskab:

*”Efter det oplyste, herunder navnlig beskrivelsen af projektet og bankens sikkerhed, finder landsretten ikke, (...) at bestyrelsen handlede ansvarspådragende (...)”*<sup>170</sup>

I 2006 bevilgedes et lån til finansiering samt byggemodning af et grundstykke. Som sikkerhed for lånet fik Banken 1. prioritetejerpantebrev i jordstykket, og det var en forudsætning for lånets etablering til byggemodning, at der blev frasolgt for min. 40 mio. kr. Landsretten fandt ikke grundlag for at anfægte det udøvede skøn.<sup>171</sup> Bevillingen blev kort efter udvidet, og som sikkerhed skulle låntager deponere ejerpantebreve svarende til bevillingen med 1. prioritet i grundene. Landsretten fandt ikke grundlag for at anfægte skønnet.<sup>172</sup>

Det samlede engagement blev i 2007 udvidet mod sikkerhed i ejerpantebreve i de købte ejendomme og grunde samt kautioner og opfyldelse af en række forudsætninger knyttet til udnyttelse af lånerammen. Landsretten fandt heller ikke grundlag for at anfægte skønnet, som blev lagt til grund for udvidelsen.<sup>173</sup>

I 2006 bevilgedes et lån til en kunde i Banken, delvist til brug for aktiekøb i Banken. Landsretten fandt i lyset af størrelsen på lånet, sammenholdt med at det blev ydet på et tidspunkt, hvor låntagers mulighed for at servicere gælden primært beroede på en gunstig udvikling i aktiekursen, at ledelsen havde handlet *helt uforsvarligt*.<sup>174</sup><sup>175</sup> Ledelsen henviste til Capinordic-dommen, hvori ledelsen blev frifundet for et engagement, da Capinordic Bank blev stillet bedre end før overdragelsen af de for sagen omfattede Capee-beviser og den dermed forbundne etablering af lånet, idet Capinordic Bank opnåede sikkerhed i beviserne for lånet. Landsretten fandt ikke, at ledelsen i Roskilde Bank var ansvarsfri under henvisning hertil, da Banken havde undladt at tage pant i aktierne ved bevilling af lånet.<sup>176</sup>

Præmisserne illustrerer, at tilstrækkelig sikkerhed for lån udvider skønnet og formodningen for bevillingens forsvarlighed. Desuden fastslår præmisserne, at en række former for sikkerhed er lige så acceptable som en tinglig sikkerhed.

#### 4.11. Landsrettens resultat

Landsretten fandt, at der forelå kritisable forhold ved driften af Banken, herunder fandtes udlån til køb af aktier i Banken uden forudgående kreditvurdering generelt uforsvarligt, men hverken ved en enkeltstående eller samlet vurdering af forholdene, fandt landsretten, at ledelsen var erstatningsan-

---

<sup>170</sup> Ibid. s. 521

<sup>171</sup> Ibid. s. 516f

<sup>172</sup> Ibid.

<sup>173</sup> Ibid. s. 518

<sup>174</sup> Ibid. s. 509

<sup>175</sup> Præmissen synes at indikere, at ledelsen havde handlet groft uagtsomt, hvorfor det forretningsmæssige skøn ikke anerkendtes, om end et loyalt og oplyst beslutningsgrundlag muligt havde foreligget.

<sup>176</sup> Ibid. s. 510

svarlig for Bankens konkurs. Imidlertid fandtes ledelsen at have handlet ansvarspådragende i forbindelse med to engagementer. Da tabet på engagementerne ikke kunne opgøres, og der ikke forelå grundlag for skønsmæssigt at fastsætte tabet, blev ledelsens frifindelse påstand dog taget til følge.

#### 4.12. Delkonklusion

Dommene illustrerer, at ansvar for en banks generelle forhold eller direkte konkurs kræver meget stærke beviser, og at sagsøgers bevisbyrde ikke er lempet.

Valg af en risikobetonet forretningsmodel, tilsidesættelse af lovgivning eller interne politikker er ikke i sig selv ansvarspådragende, men synes at indgå i domstolenes ansvarsvurdering. Dommene fastslår således anvendelsen af de alm. erstatningsbetingelser ved bedømmelsen af et muligt erstatningsansvar, men spørgsmålet om hvilket grundlag ansvaret bygger på, ses først utvetydigt besvaret med Roskilde Bank-afgørelsen, om end en fortolkning af det ansvar, som ledelsen i Capinordic og Amagerbanken pålægges, vil nå til samme resultat. Det kan herefter konkluderes, at der *ikke* gælder et skærpet ansvar for en bankledelse, men at ansvaret bygger på den alm. culpanorm.

Dommene fastslår, at en lånebevilling er baseret på et skøn, hvortil der for hvert enkelt engagement må foretages en konkret forsvarlighedsvurdering, og at der ved denne vurdering bør udvises forsigtighed med tilsidesættelsen af ledelsens forretningsmæssige skøn.

Dette skøn anerkendes imidlertid ikke som et udgangspunkt, når lån bevilges af hensyn uvedkommende for Banken og dermed ved beslutninger, der ikke er foretaget loyalt i selskabets interesse, og skønnet anerkendes slet ikke, når der er handlet groft uagtsomt. Dommene anerkender således utvetydigt The Business Judgement Rule, hvorefter ledelsen alene er ansvarsfri for fejlskøn, når beslutninger er truffet på et loyalt og oplyst grundlag.

Om marginen for skønnet kan det af domstolenes præmisser udledes, at særligt Finanstilsynet, revisionens samt øvrige rådgiveres vurdering af engagementer uden bemærkninger hertil samt tidspunktet for bevilling i forhold til disse vurderinger tillægges stor betydning ved ansvarsbedømmelsen, herunder om skønnet udvides eller indskrænkes. Tidspunktet for bevillingen i forhold til finanskrisen tillægges også vægt i denne relation.

Ligeledes indgår sikkerhedsstillelse i ansvarsbedømmelsen, herunder i relation til marginen for skønnet, som i øvrigt er bred, når der er stillet tilstrækkelig tinglig eller anden sikkerhed for lån. Samme gør sig gældende i relation til ledelsens løbende orientering og opfølgning på engagementer. Dommene illustrerer, at ledelsen ikke ifalder erstatningsansvar ved tabsgivende engagementer, så længe ledelsen løbende holder sig orienteret og træffer sine beslutninger på et oplyst grundlag.

Dommenes præmisser og resultater er overensstemmende med retspraksis om ledelsesansvar i alm. kapital-selskaber,<sup>177</sup> hvorefter det ved en sammenligning kan udledes, at bankledelsers ansvar ikke er skærpet i forhold til ledelsers ansvar i alm. kapital-selskaber. En skærpelse kunne fx have bestået i en lempet bevisbyrde for sagsøger eller ved en mindre margin for fejlskøn.

---

<sup>177</sup> Se pkt. 3.3.1.

## Kapitel 5: Retlig vurdering af præjudikatværdien af afgørelserne i Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank-sagerne

Formålet med kapitlet har været at vurdere, om dommene kan forventes at få betydning for fremtidige sager om ledelsesansvar i pengeinstitutter.

Indledningsvist må det bemærkes, at domme kun er gældende for sagens parter. Dog kan domme danne præcedens, dvs. at retspraksis virker som rettesnor for fremtidige afgørelser.<sup>178</sup> Retsopgøret efter finanskrisen udgør en række sager mod bankledelser med krav om erstatning for bankernes tab eller selve konkurs, og der er rejst spørgsmål, som ikke ses besvaret i hidtidig retspraksis, hvorfor dommenes præjudikatværdi vil blive vurderet i det følgende. Afgørelserne er retskilder<sup>179</sup> og ved en vurdering af præjudikatværdien, vil dommenes retskildemæssige værdi således blive vurderet.

Få domme er retsskabende,<sup>180</sup> forstået på den måde, at de baserer afgørelsen på en regel eller fortolkning, som ikke var anerkendt før den afsagte dom.<sup>181</sup> Sådanne domme kaldes præjudikater, da de kan præjudicere en retlig vurdering i fremtidige afgørelser, hvor den pågældende regel finder anvendelse.<sup>182</sup>

### 5.1. Præjudikatværdien af dommene

Først og fremmest må det understreges, at alle tre afgørelser er anket, hvorfor der endnu ikke er tale om endelige domme, hvad angår genstanden for anke. Vurderingen må ses i lyset af dette, og specialet vil belyse de faktorer, som taler for og imod afgørelsernes præjudikatværdi.

Der er forskellige forudsætninger for, at en dom kan have præjudikatværdi. Afgørende er, at dommen er kendt, hvilket sikres ved offentliggørelse. I princippet vil en utrykt dom dog have samme præjudikatvirkning.<sup>183</sup>

Dommene er afsagt i 2015 og 2017, hvorfor der er tale om nyere domme. Dommenes modstandskraft, og dermed værdi som præjudikater, er derfor usikre.<sup>184</sup>

Dommene er afsagt uden dissens, hvilket som udgangspunkt giver et mere sikkert billede af retstilstanden og mere nærliggende vil danne præcedens,<sup>185</sup> ligesom de er enslydende i afgørelserne. Dette styrker præjudikatværdien og taler for at anlægge samme fortolkning i fremtiden. I både Amagerbanken og Roskilde Bank-sagerne gjorde ledelsen anbringender gældende med direkte henvisning til resultater i Capinordic-dommen.

Domstolene forholder sig primært konkret til sagernes omstændigheder. For engagementer omfattet af sagerne lægges det til grund, at en bevillings forsvarlighed må bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde,<sup>186</sup> ligesom domstolene foretager en vurdering af den konkrete banks kreditpolitik,

---

<sup>178</sup> Evald (2011) s. 44 f.

<sup>179</sup> Blume (2006) s. 57 f.

<sup>180</sup> Der sondres mellem denne og domstolenes *retsanvendende* virksomhed, hvori ligger domstolens fortolkning af love mv, jf. Evald (2011) s. 45, og hvorefter en dom højst bekræfter en foreliggende retstilstand og ikke føjer nyt hertil, jf. Blume (2014) s. 134.

<sup>181</sup> Ibid. s. 134

<sup>182</sup> Ibid.

<sup>183</sup> Evald (2011) s. 48

<sup>184</sup> Ibid.

<sup>185</sup> Blume (2006) s. 119

<sup>186</sup> Capinordic (s. 1261), Amagerbanken (s. 1071), Roskilde Bank (s. 490f.)

forretningsgange mv. Hermed begrænses præjudikatværdien i relation til vurderingen af, hvornår en bankledelse har handlet uforsvarligt.

I dommene fastlægges dog indledningsvist nogle generelle principper for ansvarsvurderingen, herunder en utvetydig anerkendelse af ledelsens forretningsmæssige skøn, ligesom en central præmis i Roskilde Bank-dommen udtrykkeligt fastslår, at der *ikke* gælder et skærpet ansvar for en bankledelse. I Amagerbanken-dommen anførte retten tilmed, at der i Capinordic-dommen var fastlagt nogle generelle principper for vurderingen af ledelsesansvaret, hvilke retten tog udgangspunkt i ved sin ansvars-vurdering.<sup>187</sup> Det er i teorien anført, at *"Når en dom afsiges, er det muligt at se, om den benytter en regel, der er ny, men om dommen er et præjudikat, kan man først vide, når denne nye regel bliver anvendt i andre domme."*<sup>188</sup> Det faktum at generelle principper lægges til grund i efterfølgende sager taler således for, at domstolene anser dette for værende den gældende retstilstand, og særligt afgørelsen i Capinordic synes at danne præcedens i denne henseende.<sup>189</sup>

Af betydning for præjudikatværdien er tillige, hvilken ret der har afsagt afgørelsen. Hierarkiet mellem domstolene bevirker, at de overordnede domstoles afgørelser tillægges større vægt end de underordnede.<sup>190</sup> Højesteretsdomme har den styrke, at de ikke kan ændres, og de bliver derfor mere sandsynligt præjudikater.<sup>191</sup> Det er ligefrem anført, at når en højesteretsdom er offentliggjort, bliver den et præjudikat.<sup>192</sup> Efter denne opfattelse vil Højesterets afgørelser i de ankede Capinordic- og Roskilde Bank-sager således ved offentliggørelse være præjudicerende for fremtidige afgørelser om bankledelsers erstatningsansvar. Herom er det værd at bemærke, at domstolene ikke er bundet af præjudikater,<sup>193</sup> om end hensyn til konsistens og lighed i retsanvendelsen taler for at følge tidligere afgørelser.<sup>194</sup>

Sammenfattende må det bemærkes, at det endnu er for tidligt at fastlægge klare holdepunkter for den gældende retstilstand og sagernes præjudikatværdi for bankledelsers ansvar og margin for det forretningsmæssige skøn i relation til konkrete engagementer, idet de tre domme i skrivende stund alle er under anke. Stadfæstes dommene vil disses præjudikatværdi være begrænset i relation til, *hvornår* en bankledelse har handlet uforsvarligt og ansvarspådragende, da dommene er konkret begrundede i relation til konkrete engagementer og forhold i bankerne. Anderledes forholder det sig med det forretningsmæssige skøn og selve ansvarsgrundlaget, såfremt Capinordic- og Roskilde Bank-dommene stadfæstes. Da vil disse være de første endelige domme, som direkte og utvetydigt hhv. anerkender ledelsens skøn i overensstemmelse med princippet i The Business Judgement Rule samt fastslår, at der *ikke* gælder et skærpet ansvar for en bankledelse.

Om dommene stadfæstes vides af gode grunde ikke. Hertil må det dog bemærkes, at domstolene i de tre sager flere gange lægger til grund, at *"efter bevisførelsen"*<sup>195</sup> findes ledelsen ikke at have handlet

---

<sup>187</sup> Amagerbanken (s. 1071)

<sup>188</sup> Blume (2006) s. 118

<sup>189</sup> Med forbehold for at sagen er under anke. Dog må det understreges, at der, som i øvrigt også for Roskilde Bank, er sket en væsentlig reduktion af sagens genstand for anke, som nu alene vedrører krav om erstatning for konkrete engagementer. Afgørelsernes præmisser og resultater omkring ansvar for bankernes konkurs står således ved magt.

<sup>190</sup> Evald (2011) s. 48

<sup>191</sup> Blume (2006) s. 118f

<sup>192</sup> Ravnkilde (2014) s. 50. Kritik heraf: Blume (2014).

<sup>193</sup> Blume (2006) s. 165

<sup>194</sup> Blume (2014) s. 134

<sup>195</sup> Se fx Capinordic s. 1327, Amagerbanken s. 1075 og Roskilde Bank s. 449

uforsvarligt. Spørgsmålet bliver da, om sagsøgers bevisførelse i ankesagerne har ændret karakter, hvorefter domstolene finder grundlag for at anlægge en anden ansvarsbedømmelse.

Ydermere må der sættes spørgsmålstegn ved, hvilken betydning den efterfølgende skærpede detailregulering af ledelsens pligter kan have for dommens (mulige) præjudikatværdi. Som nævnt havde Bekendtgørelsen ikke indflydelse på ansvarsvurderingen i de tre sager, men spørgsmålet er, om domstolene i fremtidige sager vil foretage en skærpet ansvarsbedømmelse henset til den yderligere skærpede detailregulering,<sup>196</sup> hvilket må medføre, at de tre domme præjudikatværdi i betydeligt omfang begrænses.

## Kapitel 6: Konklusion

Specialets emne er ”seneste tendenser i bedømmelsen af ledelsesansvaret i pengeinstitutter”, og formålet hermed har været at vurdere, om ledelsen i pengeinstitutter er underlagt et skærpet ansvar som følge af de skærpede krav til ledelsen. Fokus for specialet var ansvarsbedømmelsen, centreret om ansvarsgrundlaget og marginen for det forretningsmæssige skøn, i lyset af Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank-afgørelserne.

Bankledelser kan med hjemmel i SL § 361, stk. 1 pålægges et erstatningsansvar ved manglende opfyldelse eller tilsidesættelse af sine pligter. Dette ansvar hviler på dansk rets alm. culparegel, hvis indhold må udfyldes af de pligter, som ledelsen er pålagt. Ansvar og pligter knytter sig således til hinanden. Ved en sammenligning af de pligter, som påhviler ledelsen i hhv. banker og alm. kapital-selskaber, må det efter en gennemgang af forarbejder og regelsættet i FIL konkluderes, at pligterne for en bankledelse er mere vidtgående end for ledelsen i et alm. kapital-selskab, idet FIL detailregulerer pligterne i SL. Det efterlader derfor det spørgsmål, om ansvaret for bankledelsen skærpes, idet culpavurderingen må bero bl.a. på ledelsens pligter.

En analyse af dommene illustrerer, at ansvar for en banks sammenbrud kræver meget stærke beviser, og at sagsøgers bevisbyrde ikke er lempet. Domstolene fastslår anvendelsen af de alm. erstatningsbetingelser, og bl.a. tilsidesættelse af lovgivning eller interne politikker findes ikke i sig selv at være ansvarspådragende, men synes at indgå i ansvarsvurderingen.

Spørgsmålet om hvilket grundlag en bankledelses ansvar hviler på, besvares dog først direkte med Roskilde Bank-dommen, om end en fortolkning af det ansvar, som pålægges i sagerne om Capinordic Bank og Amagerbanken ikke synes at indikere andet. Præmissen i Roskilde Bank-dommen fastslår således utvetydigt, at der *ikke* gælder et skærpet ansvar for en bankledelse.

Desuden fastslår dommene, at bevillinger er baseret på skøn, hvorfor der for hver bevilling må foretages en konkret vurdering af, om ledelsen har handlet uforsvarligt, og at der ved denne vurdering *bør udvises forsigtighed med tilsidesættelse af ledelsens forretningsmæssige skøn*.

Til trods herfor fandt domstolene, at ledelsen i en række tilfælde havde handlet uforsvarligt. Disse tilfælde centrerede sig i høj grad om bevillinger til fordel for et andet selskab i koncernen, til fordel for et bestyrelsesmedlem i banken eller et selskab kontrolleret af denne. De uforsvarlige bevillinger var i øvrigt kendetegnet ved at være ydet efter finanskrisen og Finanstilsynets advarsler samt uden

---

<sup>196</sup> Her er vi tilbage ved debatten om, hvorvidt pligter kan udfylde culpanormen og om ny lovgivning påvirker ansvaret. For nærmere herom, se note 39 og 50. Spørgsmålet vil ikke behandles nærmere, idet der ikke synes at være tilstrækkelig sikker baggrund for at besvare dette i et speciale.

forudgående kreditvurdering, hvorfor lån blev ydet på et utilstrækkeligt grundlag og uden tilstrækkelig, eller slet ingen, sikkerhed for lånene. Efter en analyse af præmisserne kan det således konkluderes, at domstolene tilsidesætter skønnet, når beslutninger er truffet på et illoyalt og uoplyst grundlag, eller hvor der er udvist grov uagtsomhed. Dommene anerkender hermed for første gang i dansk ret utvetydigt The Business Judgement Rule.

Om marginen for dette skøn kan det desuden udledes, at Finanstilsynets og revisionens vurdering af engagementer, uden at disse gav anledning til bemærkninger, samt tidspunktet for bevilling i forhold til vurderingerne tillægges stor betydning i domstolenes ansvarsvurdering, herunder i forhold til skønnets udstrækning. Om bevillinger er ydet før eller efter finanskrisen har også betydning i denne sammenhæng; jo længere tid før finanskrisen lånet er bevilget, desto mindre kan forsvarligheden af denne anfægtes, hvorfor marginen for skønnet udvides.

Sikkerhedsstillelse for lån har tillige betydning for skønnets margin, som i øvrigt udvides, når der er stillet tilstrækkelig sikkerhed for lån, uanset om der er tale om en tinglig eller anden form for sikkerhed. Ledelsens skøn findes tilmed at være bred, når ledelsen foretager løbende opfølgning, agerer, herunder navnlig i henhold til professionelle rådgiveres anbefalinger, samt træffer sine beslutninger på et oplyst grundlag.

Efter en analyse af retspraksis om ledelsesansvar i et alm. kapitalselskab, synes ledelsen at være overladt en betydelig margin for fejlskøn, når denne har ageret, været adviseret af professionelle parter på området og i øvrigt truffet sine beslutninger på et oplyst og loyalt grundlag. Efter en sammenligning af denne retspraksis med bankdommenes præmisser og resultater kan der ikke spores en skærpet ansvarsnorm eller mindre margin for fejlskøn for bankledelser.

Det må altså konkluderes, at bankledelsers ansvar *ikke* er skærpet, desuagtet den skærpede regulering af krav til ledelsen og dennes pligter.

Capinordic Bank, Amagerbanken og Roskilde Bank-dommene er primært konkret begrundede i forhold til konkrete engagementer og den konkrete banks kreditpolitikker mv. Herved begrænses dommenes præjudikatværdi i relation til, *hvornår* en bankledelse har tilsidesat sine pligter og handlet uforsvarligt i disse henseender.

I hver sag fastlægges dog indledningsvist nogle generelle principper for ansvarsvurderingen, herunder anvendelsen af princippet i The Business Judgement Rule, ligesom det i Roskilde Bank-dommen udtrykkeligt fastslås, at der *ikke* gælder et skærpet ansvar for en bankledelse. Disse præmisser vil i højere grad kunne danne præcedens i fremtidige sager om ledelsesansvar i pengeinstitutter, og det faktum at de tre domme er afsagt enslydende taler i øvrigt for, at domstolene anser dette for den gældende retstilstand. Hertil må det dog bemærkes, at dommene er under anke, hvorfor det endnu er uvist om selv de generelle præmisser kan danne præcedens. Genstanden for anken er dog væsentligt indskrænket og angår alene konkrete engagementer, hvorfor præmisser og resultater vedrørende ansvar for bankernes sammenbrud står ved magt.

Om dommene, navnlig præmisserne om ansvarsgrundlag og The Business Judgement Rule, stadfæstes er uvist. Særligt må det dog bemærkes, at domstolene i høj grad "*efter bevisførelsen*" frifandt ledelsen, hvorfor en anden bevisførelse fra sagsøgers side i ankesagerne muligvis kan få betydning for præjudikatværdien, såfremt domstolene finder grundlag for at anlægge en anden ansvarsbedømmelse, herunder med en mindre margin for fejlskøn. Den efterfølgende yderligere detailregulering i form af Bekendtgørelsen rejser også spørgsmål om betydningen heraf i forhold til dommenes præjudikatværdi i fremtidige sager.

For nu må det konkluderes, at de tre domme har anlagt en tendens i bedømmelsen af ledelsesansvaret i pengeinstitutter, hvorefter ansvarsgrundlaget *ikke* er skærpet, men hviler på den alm. culparegel, ligesom der gives ledelsen en bred margin for fejlskøn, så længe beslutninger er truffet på et oplyst og loyalt grundlag desuagtet, den skærpede regulering af ledeshvervet i pengeinstitutter.

## Kapitel 7: Litteraturliste

### 1. Bøger og juridiske artikler

(Anvendte referencer i specialet er markeret med fed)

*Andersen, Lennart Lyng*: Ny selskabslov – aktie- og anpartsselskabslov: nogle bemærkninger om betænkning nr. 1498/2008 om modernisering af selskabsretten, udgivet i Erhvervsjuridisk tidsskrift, 2009.

Reference: **Andersen (2009)**

*Andersen, Paul Krüger*: Aktie- og anpartsselskabsret, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 13. udgave, 2017. Reference: **Andersen (2017)**

*Berg, Claus og Langsted, Lars Bo*: Er bestyrelsesansvaret blevet skærpet?, udgivet i Ugeskrift for Retsvæsen, årg. 128 nr. 18 (1994). Reference: **Berg og Langsted (1994)**

*Birkmose, Hanne Søndergaard*: Ledelsen af finansielle virksomheder i Danmark: status quo eller skærpede krav?“, udgivet i Nordisk tidsskrift for selskabsret, 2011. Reference: **Birkmose (2011)**

*Blume, Peter*: Højesteret og gældende ret, udgivet i Ugeskrift for retsvæsen, nr. 14, 2014. Reference: **Blume (2014)**

*Blume, Peter*: Juridisk metodelære, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 4. udgave, 1. oplag, 2006. Reference: **Blume (2006)**

*Brenøe, Thomas mfl.*: Lov om finansiell virksomhed – med kommentarer, Karnov Group, 3. udgave, 1. oplag, 2016. Reference: **Brenøe mfl. (2016)**

*Bunch, Lars og Christensen, Jan Schans*: Selskabets egeninteresse – navnlig i lyset af selskabslovens generalklausuler, udgivet i Ugeskrift for Retsvæsen, årg. 145 nr. 2, 2011. Reference: **Bunch og Christensen (2011)**

*Bøggild, Frank*: Seneste tendenser i retspraksis om ledelsesansvar, udgivet i Revision og regnskabsvæsen, nr. 12, 2015. Reference: **Bøggild (2015)**

*Christensen, Jans Schans*: Kapitalselskaber – Aktie- og anpartsselskabsret, Karnov Group, 5. udgave 2017. Reference: **Christensen (2017)**

*Evald, Jens*: At tænke juridisk, Nyt Juridisk Forlag, 4. udgave, 3. oplag, 2011. Reference: **Evald (2011)**

*Evald, Jens og Schaumburg-Müller, Sten*: Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 7. oplag, 2004. Reference: **Evald og Schaumburg-Müller (2004)**



*von Eyben, Bo og Isager, Helle*: Lærebog i erstatningsret, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 7. udgave, 2011. Reference: **von Eyben og Isager (2011)**

*Gomard, Bernhard*: Selskabsretten, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 5. omarbejdede og udvidede udgave af *Hovedpunkter af selskabsretten*, 1999. Reference: **Gomard (1999)**

*Kristensen, Lars Hedegaard og Kure, Henrik*: Den selskabsretlige tegningsret og pligten til at varetage selskabets interesse, udgivet i Erhvervsjuridisk tidsskrift, nr. 4, 2017.  
Reference: **Kristensen og Kure (2017)**

*Munck, Noe og Kristensen, Lars Hedegaard*: Selskabsformerne, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 7. udgave, 2014. Reference: **Munck og Kristensen (2014)**

*Ravnskilde, Jens*: Hvordan finder man i tvivlstilfælde ud af, hvad der er gældende ret?, udgivet i Ugeskrift for retsvæsen, nr. 6, 2014. Reference: **Ravnskilde (2014)**

*Schaumburg-Müller, Peer og Werlauff, Erik*: Finansielle virksomheder – regler og rapportering, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2017. Reference: **Schaumburg-Müller og Werlauff (2017)**

*Sofsrud, Thorbjørn*: Bestyrelsens beslutning og ansvar, Greens§Jura, Akademisk Forlag, 1. udgave, 1999. Reference: **Sofsrud (1999)**

*Werlauff, Erik*: Erstatningsansvar i selskabsforhold – ledelse, ejere og revisorer, Werlauff Publishing, 1. udgave, 2016. Reference: **Werlauff (2016)**

*Werlauff, Erik*: Selskabsmasken – loyalitetspligt og generalklausul i selskabsretten, G.E.C. Gads Forlag, 1991. Reference: **Werlauff (1991)**

*Werlauff, Erik*: Selskabsret, Karnov Group, 9. udgave, 2013. Reference: **Werlauff (2013)**

## **2. Rapporter og øvrigt materiale**

Erhvervsministeriet: Den finansielle krise i Danmark - årsager, konsekvenser og læring, 2013. Reference: **Erhvervsministeriet (2013)**. Pdf forefindes via link: <http://em.dk/publikationer/2013/18-09-13-den-finansielle-krise-i-danmark>

Finansrådet: Det Finansielle Danmark - 4. udgave 2014. Reference: **Finansrådet (2014)**. Forefindes via link: [www.finansraadet.dk/ServiceMenu/Documents/Det\\_Finansielle\\_Danmark.pdf](http://www.finansraadet.dk/ServiceMenu/Documents/Det_Finansielle_Danmark.pdf)

Finansrådet: Bankernes betydning for Danmark, 2015. Reference: **Finansrådet (2015)**. Forefindes via link: [www.finansraadet.dk/.../Bankernes%20betydning%20for%20Danmark%202015.pdf](http://www.finansraadet.dk/.../Bankernes%20betydning%20for%20Danmark%202015.pdf)

## **3. Love, lovforslag, lovbetænkninger og vejledninger som henvist til i specialet**

(Anvendte referencer i specialet er markeret med fed)

Lov nr. 370 af 13. juni 1973 lov om aktieselskaber med senere ændringer

Lov nr. 371 af 13. juni 1973 om anpartsselskaber

Lovbekendtgørelse nr. 1101 af 22. september 2017 af lov om rettens pleje

Lov nr. 579 af 1. juni 2010 om ændring af lov om finansiel virksomhed m.fl.

Lovbekendtgørelse nr. 470 af 12. juni 2009 om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven)

Betænkning 1498/2008 om modernisering af selskabsretten. Reference: **Bet. 1498/2008**

Lovforslag nr. 170 af 25. marts 2009 forslag til lov om aktie- og anpartsselskaber (FT: 2008-09, tillæg A, L 170). Reference: **FT 2008-09, tillæg A**

Lovforslagsbetænkning nr. 170 af 15. maj 2009 betænkning over forslag til lov om aktie- og anpartsselskaber (FT: 2008-09, tillæg B, L 170). Reference: **FT 2008-09 tillæg B**

Lovforslag nr. 175 af 26. marts 2010 forslag til lov om ændring af lov om finansiel virksomhed m.fl. (FT: 2009-10, tillæg A, L 175). Reference: **FT 2009-10, tillæg A**

Lovforslagsbetænkning nr. 175 af 11. maj 2010 betænkning over forslag til lov om ændring af lov om finansiel virksomhed m.fl. (FT 2009-10, tillæg B, L 175). Reference: **FT 2009-10, tillæg B**

Bekendtgørelse nr. 1026 af 30. juni 2016 om ledelse og styring af pengeinstitutter mfl. Reference: **Bek. 2016-06-30 nr. 1026**

Finanstilsynet: Vejledning nr. 10114 af 22. december 2006 for pengeinstitutter i henhold til § 71, stk. 1, nr. 1-8 i lov om finansiel virksomhed. Reference: **Vejl. 2006-12-22 nr. 10114**

Finanstilsynet: Vejledning nr. 9291 af 15. maj 2014 om krav i den finansielle lovgivning til direktørers og bestyrelsesmedlemmers egnethed og hæderlighed (Fit & proper-vejledningen). Reference: **Vejl. 2014-15-05 nr. 9291**

Komitéen for god selskabsledelse, Erhvervsstyrelsen: Anbefalinger for god selskabsledelse, 2014. Forefindes vis link: <https://corporategovernance.dk/gældende-anbefalinger-god-selskabsledelse>

## **Kapitel 8: Bibliografi**

(Nedenstående er alene anvendt som baggrundsviden og derfor ikke henvist til i specialet)

### **1. Forberedende arbejde**

Erhvervsudvalget 2009-110, L 175 bilag 4: Notat om ændringer af bestemmelserne om ledelse og styring af finansielle virksomheder. Forefindes via link: <http://www.ft.dk/samling/20091/lov-forslag/1175/bilag/4/835036.pdf>

### **2. Bøger og juridiske artikler**

*Christensen*, Jan Schans: Forslag til ny lov om aktieselskaber og anpartsselskaber (kapitalselskaber): et overblik over Betænkning 1498/2008 om Modernisering af Selskabsretten, udgivet i Revision og regnskabsvæsen, årg. 78, nr. 1, 2009.

*Gomard*, Bernhard: Bestyrelsesansvar, udgivet i Ugeskrift for Retsvæsen, årg. 127 nr. 13 (1993).

*Christensen*, Jan Schans: Selskabsloven med kommentarer, Karnov Group, 1. udgave, 2012.

*Madsen*, Lars Henrik Gam: Retsdogmatisk forskning, 2018. Pdf forefindes via link: <http://www.lhgm.dk/Praktisk-Forskning.pdf>

*Schaumburg-Müller, Peer*: Ledelsesansvar, udgivet i Fagskrift for finansvæsen, årg. 51, nr. 4, 1992.

*Schaumburg-Müller, Peer* og *Werlauff, Erik*: Selskabsloven med kommentarer, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2. udgave, 2014.

*Werlauff, Erik*: Capinordic-dommen: første dom om ledelsesansvar efter finanskrisen, udgivet i Revision og regnskabsvæsen, 2015.

### 3. Rapporter og øvrigt materiale

<https://www.finanstilsynet.dk/da/Nyheder-og-Presse/Pressemeddelelser/Arkiv/Presse-2012/Finanstilsynet-klar-med-nye-krav-til-bestyrelser>

<https://www.finanstilsynet.dk/da/Nyheder-og-Presse/Pressemeddelelser/Arkiv/Presse-2012/Skaerpede-krav-til-bestyrelser>

<http://www.nationalbanken.dk/da/finansielstabilitet/Den%20danske%20finansielle%20sektor/Sider/default.aspx>

<https://www.dinjura.com/2015/10/14/hvornaar-skal-en-ledelse-frifindes-og-hvornaar-skal-den-dommes-efter-capinordic/>

<https://www.dinjura.com/2017/08/29/hvorfor-amagerbankens-bestyrelse-direktion-blankt-frifundet/>

<https://www.dinjura.com/2018/02/19/hvorfor-ledelse-revisorer-roskilde-bank-frifundet-trods-fejllledelsen/>

## Kapitel 9: Domsregister

### 1. Utrykte afgørelser

B-876-11 og B-877-11, afsagt den 9. oktober 2015 af Østre Landsret, 13. afd. (**Capinordic Bank**)  
Afgørelsen kan findes på [www.domstol.dk](http://www.domstol.dk) via link under navn "B-876-11 og B-877-11 anonymiseret.pdf": <http://www.domstol.dk/Seachpage/Pages/default.aspx?k=B-876-11%20og%20B-877-11>

BS 159-509/2013, afsagt den 12. juni 2017 af Retten i Lyngby (**Amagerbanken**)  
Afgørelsen kan findes på [www.domstol.dk](http://www.domstol.dk) via link under navn "BS 159-5099-2013 Dom af 12. juni 2017.pdf": <http://www.domstol.dk/Seachpage/Pages/default.aspx?k=BS%20159-509%202013>

B-1291-10 og B-1851-10, afsagt den 7. november 2017 af Østre Landsret, 7. afd. (**Roskilde Bank**)  
Afgørelsen kan findes på [www.domstol.dk](http://www.domstol.dk) via link under navn "Roskilde Bank – dom – anonymiseret.pdf": <http://www.domstol.dk/Seachpage/Pages/default.aspx?k=Roskilde%20Bank>

### 2. Ugeskrift for Retsvæsen

U 1977.274 H

U 1981.973 H

U 1998.1137 H

U 2006.2637 H  
U 2013.1312 H  
U 2013.1273 V  
U 2015.257 V

### **3. Finanstilsynets afgørelser**

Finanstilsynets afgørelse af 27. maj 2010